

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ad K.M.-A. 3108/1937

ad K.M.-A. 3663/1937

K Ø N G H Ø J S K O L E

1 * 9 * 3 * 2

25 R.P.N. 407/19 37

KØNG HØJSKOLES

ÅRSSKRIFT

1932

S. 23-34

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
VED
OLAF SKOV

Glamsbjerg Mølle.

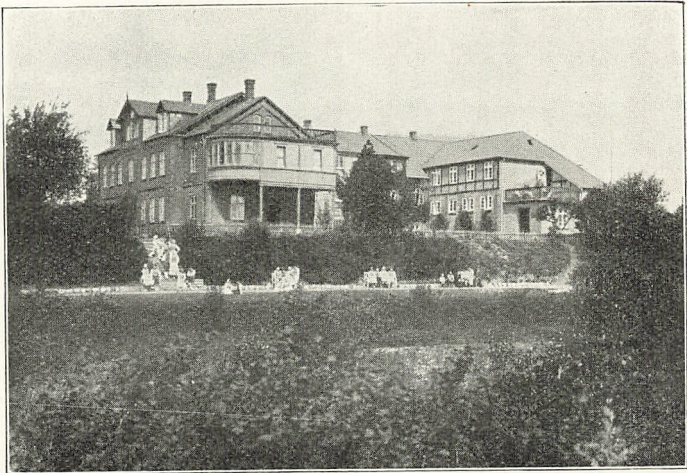
SKOLEN I DEN GRØNNE DAL —

Til Olaf Skov paa 50 Årsdagen

En Dal. En Smule Bæk. En Mølledam,
hvor Hylden sine gule Skærme spejler.
Et Vingepar, som højt mod Bakkens Kam
i Drift af hvide Sommerskyer sejler.
Et evigt Sus af Himlens Vind og Vejr,
et Drøn af Sten mod Sten i dulgte Kværne.
Et Liv i Hverdagsdragt og Højtidsfærd,
der jævnt henskrider under Sol og Stjerne.

— — — Nu tuder Bilen i den grønne Dal,
og Møllehjulets Brusen er forstummet,
men stundom kan en Rislen, tyst og sval,
en stille Vellyd tone gennem Rummet.
Den mumler som et Skumringssus i Høst,
den strømmer bred, alvidende og rolig.
Det er dem gamle Møllers glemte Røst
som atter pusler ved sin fordums Bolig.

Forunderligt at gæste Hjem og Stavn,
 når ingenting er mere til at kende!
 Hvor lyser nu den sorte Skorstens Bavn?
 det skønne Bindingsværk, hvor er det henne?
 Hvor blev den kåde Spøg, som muntert foer
 med Møllestøvet gennem åbne Luger?
 Der hvisper kun i Mindets dunkle Spor
 et Savn som under Hjærteroden suger.

Saa var det vel en Drøm, en Stræng som brast?
 Nej, her i Gården med de røde Fløje
 skal Tråden knyttet inderligt og fast
 til Mindets Helg fra Døgnet Strid og Møje.
 Her skal en Ungdom, kærnefuld og sund,
 stiltfærdigt nynne Dalens glemte Vise
 og hente fra sin egen Undergrund
 de svundne Slægters Arv til Hjærtets Lise.

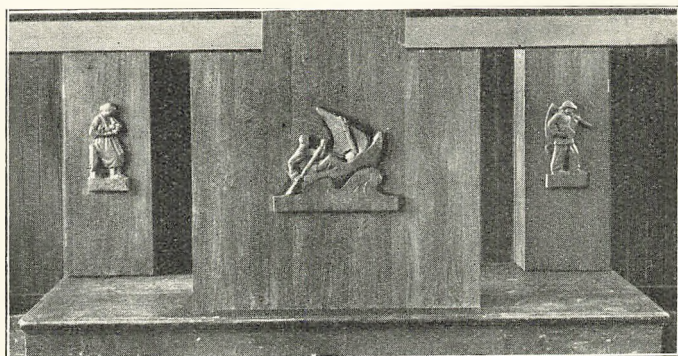
Men her skal også Vinden blæse frit
 fra alle Verdens stormomsuste Kyster.
 Hvad Mennesker har digtet, lidt og stridt,
 skal tone i vor Skoles tusind Røster.

Hver ufuldbåren Tanke, end i Svøb,
hver Længsel, født i Tidens Mulm og Tykning,
skal tegne sine Linjers frie Løb
som faste Bjælker i vor Fremtids Bygning.

Så hæv dig, Skole, over Dalens Bryn
i Vingesuset af en Verdens Storme,
og lær din Ungdom med det friske Syn
i Sang og Smil en bedre Tid at forme
— den Sang som helst i grønne Enge gror,
det Smil som under Hyldens Stjærner tændes,
naar Ættens Rødder dybt i hjemlig Jord
som Livets Sammenhæng og Grundvold kendes.

Olaf Andersen.

Talerstolen.

HØJSKOLEN

T A L E

VED AABNINGSMØDET PAA KØNG HØJSKOLE

DEN 6. NOVEMBER 1932

Der er jo talt og skrevet meget om Højskolen. Man har prøvet at klare for sig selv og andre, hvad Højskolen er, hvad den vil naa, hvilke Maal en Højskolens Arbejder maa sætte sig, og hvilke Midler han helst og bedst kan bruge for at naa disse Maal. Og saa gaar det vel tiest saadan, som én, der af Sjæl og Hjerter lever med i Højskolens Liv, engang sagde til mig: „Jeg har hørt mange tale om Højskolen, og mange har talt godt og dygtigt om den, forklaret udførligt og grebet om dens Maal og Midler og om det Liv, der leves inden for dens Mure. Og dog er der ingen, der har sagt det rigtige.“ Dermed mente vedkommende vist, at ingen udførligt og udtømmende havde klarlagt og karakteriseret den Oplevelse, som de Mennesker faar, der kom-

mer paa Højskole, naar da Arbejdet lykkes, naar Sindet aabner sig, Øjet bliver opladt for alt skønt og stort i Livet, og den rette Medleven kommer i Stand.

Jo, det var vist det, vedkommende mente. Og det er saa naturligt, at saadan maa det være. For det er med det Liv, som leves paa Højskolen, som med alt aandeligt Liv: Ord slaar saa daarligt til, naar man skal til at gøre Rede for, hvad det er, der er sket med én selv og de andre, man oplevede sammen med. Aandsliv, Aand i det hele, er vel klart udtalte Tanker og bestemte Livsanskuelser, men det er ogsaa noget andet og mere, det er ogsaa noget følelsesbestemt, det er de dunkle Anelser og mægtige Kræfter, som ligger bagved de maaske noget snævert afgrænsede Livsanskuelser og giver dem Dybde og Varme, samt gennemstrømmer dem med sit Lys.

Aandsliv er følelsesbestemt. Højskolens Aand er det ogsaa. Derfor er Højskoleaanden vanskelig at tale om. Jo, for Tanken er ringe og fattig, naar den skal klare sig og forklare Følelsen, og Ordet er endnu fattigere end Tanken, naar Følelser og Tanker skal meddeles. Men uden Ord kan man jo ikke komme i Forbindelse med andre.

Derfor maa én, der selv har oplevet Højskolen, sige, at ingen endnu har talt rigtigt om den, og derfor er det meget vanskeligt at tale om Højskolen til Mennesker, der slet ikke selv har været i Berøring med noget af det, Højskolen vil give. Før de selv har oplevet lidt, forstaar de intet, og det vil være vanskeligt at faa dem i Tale.

Hvorfor vil man saa tale om Højskolen? Er der nogen Grund til at staa og tale om den, hvis nogle kun faar lidt ud af det, og en hel Del slet intet faar?

Jeg kan tænke mig, at Grunden til, at ældre Højskolefolk taler om Højskolen, maa være den, at de gennem Aarene, der er gaaet, og gennem Kærligheden, de har faaet til deres Gerning og til de unge, der er kommet paa deres Skole, har tilegnet sig, faaet og forstaaet stadig mere af Højskolens Aand og Væsen og nu føler en Trang og et Kald til at delagtiggøre andre, unge og ældre, i deres Forstaaen og i Oplevelsen, den Oplevelse, de engang fik, og som nu, som Forstaaelsen bliver større, giver deres Sind stadig større Rigdom.

Hvorfor taler en ung Højskolens Arbejder om Højskolen? — Fordi han, selv om han har nok saa megen Lyst til, Interesse for og Kærlighed til sin Gerning — eller maaske netop fordi han staar i et godt Forhold til denne Gerning, føler Lyst til at klare sig sit Standpunkt, sin Stilling, de Maal, han har sat sig, de Midler han anvender, hvilke Idealer, det er, der lyser — eller skulde lyse — over hans daglige Arbejde, forlene det med Lys og Varme og laane det Kraft og Styrke.

Jeg har jo allerede i Indledningen talt om, hvad jeg ansaa for det væsentligste i at opleve Højskolen — nemlig den Aandens Oplevelse, som ikke saa let kan tolkes i Ord, den Følelse af Samhørighed med andre i Fortid, Nutid og Fremtid, som gør, at enhver, der har den Følelse, bevidst forstaar, at ogsaa han betyder noget, at ingen, saa ringe og ubetydelig han end maa føle sig, kan undværes i det store Fællesskab, som Tilværelsen udgør. Vi har alle lige store Rettigheder i Aandens Verden, men vi har ogsaa alle lige store Pligter og først, naar de to Ting bliver et uløseligt Hele i en Menneskesjæl, har Højskolen naaet sit første egentlige Maal.

Men for at kende sine Rettigheder og Pligter maa man have et Billede, en Anskuen, af den Verden, hvor

disse Rettigheder og Pligter gælder. Man maa forstaa Fællesskabet, før man kan gaa ind i det. Det har Højskolefolk alle Dage været klar over. Og saa har de taget fat der, hvor hver især nu følte, at han kunde bedst — og der er altid kommet noget ud deraf. For naar man med Kærlighed til Sagen tager fat dér, hvor ens Evner ligger, saa kommer der vist altid lidt godt til Stede — selv om man maaske ikke ser det lige straks.

Kold, den første egentlige Højskolemand i Danmark, talte stadig om at „oplyse“ og „oplive“. Han vilde oplyse sine unge om Fællesskabet og oplive dem til det. Ja, han sagde, at hvis han skulde vælge mellem at oplive og at oplyse, vilde han oplive; men helst vilde han begge Dele. Nu mener jeg, og det vidste Kold sikkert ogsaa, at man ikke kan oplive uden at oplyse. Derimod kan man vel oplyse uden at oplive; men saa faar man den døde, tunge Lærdom, et Dannelsesskema, som man ingen Glæde har af, og som man skynder sig at slippe af med igen.

Naar Ludvig Schrøder i sin Tid paa Askov stod og fortalte nordisk Mythologi, nordiske Gude- og Heltesagn, havde han vel Ideen fra Grundtvig, der havde skrevet sin „Nordisk Mythologi“ for at tilvejebringe et nordisk, alment Dannelsesgrundlag i Stedet for det klassiske, der til da var gængs i den af Grundtvig saa forhadte „sorte Skole“ — og endnu er det —, men det var ogsaa for at føre de unge ind i en Fællesskabets Aand, en nordisk Samfølelsens Aand, hvor de følte sig hjemme, og hvor Fædreens Bedrifter kaldte paa deres slumrende Daadstrang — ja ikke alene kaldte paa den, men *krævede*, at den skulde rejse sig og indfri nogle af de store Traditioner.

Det lykkedes for Ludvig Schrøder. Det lykkedes overmaade godt. Senere var der ligesom ikke saa god

Sangbund for disse Toner, og hans Form blev forladt og erstattet af andre, der bedre syntes at kunne bære Ideen frem.

Man kunde nævne mange Eksempler paa dygtige Højskolens Arbejdere, deres Maade og Form. Men alle kan de karakteriseres saaledes: De søgte at vække de unge til og befæste dem i det aandelige Fællesskab — et Fællesskab, der bestaar i Samfundsliv, Menneskeliv og Kristenliv, søgte at vække og bevare Samfølelse og Fællesfølelse, søgte at faa de unge til at forstaa deres aandelige Rettigheder og aandelige Pligter, søgte at fremme *Adelssindet i Hverdagslivet*.

Og det maa jo ogsaa blive den unge Højskolemands Opgave. Det lyder maaske lidt anmassende at sige, at det maa blive *min* Opgave i Højskolens Tjeneste, og jeg er klar over, at Opgaven er stor og overmægtig; men holder man sig den ikke stadigt for Øje, er jeg bange for, at Arbejdet ikke gaar, som det skal.

Paa en Maade har vi unge det lettere end de gamle, skulde man synes. Mennesker i Almindelighed har dog vist langt videre Horisont nu, end man havde for 50 Aar siden, og har de den videre Horisont, maa de jo ogsaa være lettere at interessere og hverve for Fællesskabets Ide. Vi véd jo, at ingen Dansker i Dag vil eller tør benægte det økonomiske Fællesskabs Betydning, og man har dog vel Lov at mene, at der kunde drages Paralleller mellem det økonomiske og det aandelige?

Ja, jeg véd det ikke. Der er jo Folk, der mener, at det økonomiske Liv overalt gaar i Spidsen, og saa følger Aandslivet bagefter. Det er nu vist ikke sikkert, men det skal jeg lade ligge her. Vi unge i Højskolen har vel vore Vanskeligheder, som de ældre havde deres. Var Horisonten snævrere dengang, var Umiddelbarheden

større, og det kan hælde, at de unge derfor i de Tider havde lettere ved at faa den aandelige Oplevelse.

Hvordan faar man Fællesfølelsens Aand i videste Forstand frem? Ja, for at faa det maa man vist først og fremmest besinde sig paa, hvad det er at være Menneske. Og det kan man egentlig bedst gøre ved at læse Menneskehedens Historie. Historie, ja, her mener jeg Historie i udvidet Forstand. Jeg mener nærmest Beretningen om alt det, som ikke er sket i Dag, men i Gaar, i Forgaars og de mange, mange Dage, Aar og Aarhundreder tilbage. Historie er Beretningen om Menneskehedens Levnedsløb. Og i den Beretning staar mangan Saga, som ikke plejer at være med i det, man almindeligt kalder Historie. Det er for Resten slet ikke sikkert, Historien skal betragtes under samme Synsvinkel eller i hvert Fald ikke saa ensidigt, som Tilfældet før har været. Før i Tiden var det jo gerne de store Personligheders Skæbne, Eksemplets opaddragende Evne, Religionerne, Folkeandernes og Kulturbevægelsernes Historie, man paa Højskolen beskæftigede sig med. Jeg mener ikke, man nu skal undlade noget af dette; men det kan være, vi skal ind til Fællesfølelsen ad andre Veje, end før er brugt. Det kan være, vi skal til at lægge Perspektiverne videre an, end hidtil er sket. Med dette mener jeg, at vi ved Siden af at beskæftige os med de enkelte Bevægelseres Historie skal sysle ikke saa lidt med Paavirkningernes Historie, søge at gøre os selv og andre klart, at intet er meningsløst, alt har en Aarsag i Verdenspolitikken saavel som i Menneskelivet — og søge at finde nogle af disse Aarsager og Virkninger og deres vidt forgrenede Skud i Fortiden som i Nutiden. Saa turde det hælde, at den noget „videre“ Horisont, som unge har nu, kunde blive ikke saa lidt udvidet.

Maa jeg bruge et Eksempel for at belyse, hvad jeg mener. Hvad om man f. Eks. begyndte med Jødernes Historie — det er et tilfældigt Udgangspunkt; man kunde begynde et hvilket som helst andet Sted, men lad os nu tage fat dér. Jødernes Historie kan fortælles tørt refererende, eller den kan fremstilles med glødende Begejstring, alt eftersom man selv er indstillet over for Stoffet. I begge Tilfælde kan det let gaa saadan, at en Del af dem, man taler til, vil sige: „Hvad kommer alt det gamle os ved? Vi vil vide Besked om Nutidstildragelser. Vi vil søge at finde vor Plads som Borgere i Nutidens store Samfund, men det forbigangne — det er os altsammen saa fjernt og fremmed, og vi kan ikke se, hvad vi skal med det. Hvad kan det interessere os, at dette lille Folk i fjerne, fordums Tider var helt vildt af religiøs Følelse, og at det forenede det nationale og det religiøse, saa de to Ting næsten blev det samme?“

Et saadant Spørgsmaal vil mange unge sidde med i Sindet og ogsaa komme frem med det — om ikke til Læreren eller Forstanderen, saa til Kammeraterne. Og nu kan Læreren jo nok svare, naar Spørgsmaalet bliver klart stillet; men mon ikke det var muligt at fortælle Historie: politisk Historie, Kultur-, Litteratur- og Religionshistorie saaledes, at Spørgsmaalet besvarede sig selv eller aldrig blev stillet. Kunde man ikke den Dag, man begyndte at fortælle Jødefolkets Historie, aabne et Udsyn over Menneskeslægten's Historie i senere Tider og Jødernes Indflydelse derpaa? Kan man ikke samtidig med, at man beretter om Kendsgerningerne, saa vidt de er kendte, stadig gøre opmærksom paa det Folkesind, der fører til disse Kendsgerninger? Og kan man ikke følge dette Folkesinds Indflydelse paa den senere Kristendom? Vilde det ikke være værdifuldt at sætte sig ind i Romernes Nationalkarakter, stadig holde

sig den for Øje gennem Beretningerne om dette Verdensfolks Liv og Færden, for saa at undersøge dens Indflydelse paa og Betydning for Kristendommen. Dernæst kan vi jo undersøge Kristendommens Betydning for Europas kulturelle, politiske og folkelige Historie. Vil det førnævnte Spørgsmaal fra de unges Side ikke saa at sige besvare sig selv, dersom man kan fastholde og klart fremhæve, at der gaar en fast, ubrydelig Linie fra Jøderne over Paulus og Paven til Luther og Karl Barth, til Calvin og Ignatius Loyola? — Jo, jeg tror det! Og naar vi saa har faaet Blik for denne Sammenhæng Tiderne, Folkene og Folkekaraktererne imellem, skal man vist ikke være saa bange for at nærme sig Nutiden. Vi kan vist godt tale f. Eks. om Verdenskrigens Forudsætninger, baade af politisk og økonomisk Art, eller vi kan tale om Folkenes Forbund, dets Forudsætninger og de Frugter, man kan forvente at høste af denne Institution, eller vi kan tale om noget, der ligger endnu nærmere ved Dagen i Dag, er endnu nyere, bare vi anbringer det hele paa sin Plads som et Led i Kæden, den Kæde, der hedder Menneskehedens Levnedsløb, og saa for Resten husker, at jo nærmere vi kommer Dagen i Dag, jo mere maa vi anvende Sandsynlighedsberegninger, hvis vi da ikke nøjes med udelukkende at berette den tørre, forretningsmæssige Side af Tingene, og det er der jo ikke mange, der faar noget ud af — fordi dette kun kan interessere Specialforskeren.

Lad mig bruge et andet Eksempel.

Kaster vi et Blik ud over Europa i Dag, ser vi en Mængde uholdbare, helt umulige Grænser. Det er saa klart, som Dagen er lys og lang, at disse Grænser vil afstedkomme fremtidige Forviklinger. Vil vi nu have at vide, hvorfor disse Grænser er saa umulige, og vi giver os til at undersøge Forholdene, ser vi, at Aar-

sagerne kan være flere. Der kan være geografiske Hensyn at tage, der kan være militære, der kan være økonomiske, der kan være dette nye med Folkenes Selvsbestemmelsesret, og der kan endelig være historiske Traditioner at tage Hensyn til. De historiske Hensyn er som Regel næsten de værste at have med at gøre, for de er mindst fornuftmæssige. Vil vi saa efterlyse Aarsagerne til disse gamle, mindre fornuftige Grænser, er det ikke nok, at vi opholder os ved nogle Kongers og Kejseres og Diplomaters Historie eller ved Datoen for nogle Slag. Nej, vi maa ogsaa lære de menige Indvaaneres Historie at kende; vi maa vide, hvilke Følelser, hvilke Karakteregenskaber, hvilke Idealer og ogsaa hvilke økonomiske Paavirkninger der drev dem. Vi maa se deres Historie i Sammenhæng med deres Naboers Historie og ogsaa lære at kende de Paavirkninger, disse Naboer var under, og deres Karakters Forhold til det, der mødte dem udefra.

Jeg mener altsaa, at man noget mere end før maa beskæftige sig med *Folket* og den menige Mand og hans Historie. Man skal nok være opmærksom paa de store Personligheder og fuldt ud være klar over, at uden deres Indsats var Verden ikke gaaet frem; men Menneskelivets Historie er ikke de store Personligheders Historie *alene*, og de store Bevægelseres Historie maa ikke kun blive Førernes Historie — for saa faar vi et skævt og fortegnet Billede. Lad os være klar over, „at dersom et Geni kun er stort ved sin egen Storhed, hvad enten nu denne er i Kontakt med sine Omgivelser eller ej, saa er han aldrig Handlingens Mand i samme Grad som den, der er i nøje Overensstemmelse med sit Folk, sin Tids Behov og en Verdens Forventning.“

Altsaa maa Folkeandaen, Folketsjælen, Folkekarakteren være med og har til alle Tider været med til at

bære de store Bevægelser frem og har præget disse Bevægelser med sit Stempel, ligesom de store Bevægelser har mejslet uudslettelige Træk i Folkets Ansigt. Og vi maa lære dette Folk, denne menige Mand og hans Karakter og Livskaar at kende.

Disse Eksempler, her er fremført, er taget fra Verdenshistorien. De kunde med lige saa stor Ret tages fra Danmarkshistorien, fra Litteraturhistorien eller fra en hvilken som helst anden Del af Menneskehedens Historie.

Det var lidt om de Midler, som kunde tænkes anvendt til at naa det Maal, som alle Dage har været og maa blive det samme: Ungdommens Oplysning om det store Livsfællesskab, som vi alle har Del i, og Ungdommens Oplivelse til at tage virksom Del i dette Fællesskab. Dette Fællesskab har alle Dage været Højskolens Maal og maa ogsaa være det i Dag. Midlerne kan skifte, Maalet staar fast.

Og saa er jeg slet ikke saa bange for, at Højskolen skal blive en Kundskabsskole. Kundskab er altid godt, og ethvert Fag kan blive Indgangsporten til Aandens Rige, naar blot Nøglen — Læreren, Højskolens Arbejder — passer til Laasen.

En af de mest udprægede af den nye Tids Mænd, en Mand, der selv er midaldrende nu og aldrig har haft noget direkte med Højskolen at gøre, Digteren Johs. V. Jensen, har et Sted sagt: „Den, som ikke har Fortiden stuvet op i sig, har ikke Fragt ind i Fremtiden.“

Ogsaa han kender og forstaar Fællesskabet og giver det her et Udtryk, som godt kunde være valgt af Ludvig Schrøder eller en anden af de gamle Højskolemænd.

Eller naar han i „Danmarkssangen“ siger:

Alvorlig taler ved Alfavej
med Grønsvær tækket de gamles Grave.

Henfarne Slægter — forglem det ej!
i Arv de gav jer en ædel Gave.

Henfarne Slægter
i Landets Marv
sig ej fornægter.
Bevar din Arv!

Hvad Haanden former er Aandens Spor.
Med Flint har Oldbonden tømret, kriget.
Hver Spaan, du finder i Danmarks Jord,
er Sjæl af dem, der har bygget Riget.

Vil selv du fatte
dit Væsens Rod,
skøn paa de Skatte,
de efterlod!

— saa er han dybt, dybt inde i det Folkefællesskab, som det altid maa være Højskolens første og største Opgave at røgte og værne, at det kan vokse frem til en Magt, som intet kan rokke. Det maa være Højskolens Opgave at finde Spaanerne i Danmarks som i Verdens Jord og af disse Spaaner aflæse Sjælens og Aandens Kaar Tiderne igennem og søge at faa de unge ind under de samme Kaar og bringe dem ind i et bevidst Fællesskabsliv, „trække dem op, saa de aldrig gaar i Staa“.

Jørgen Jørgensen.

BJØRNSTJERNE BJØRNSONS HUNDREDÅRS DAG

Han kom som et Stormvejr fra Højfjældets Kløfter,
det suged og suste og lo i vort Bryst,
en Ungdom, en Byge, en Bølge, som løfter
mod Vidder af Længsel og svulmende Lyst.

Han tog os ved Hånden. Bag Kimingens Tåge
vi øjned, med Skjalden og Vennen ombord,
det Fremtidens Land, som er skjult for de kloge,
men åbner sin Port for en Dåre, som tror.

Han gav os — nej, ingen kan samle og sige,
hvor ødselt et Væld af hans Gavmildhed sprang.
Vel tusinde Gange vi kendte det stige
og fylde vort Hjærte med Solskin og Sang.

I Handling forløstes hans mægtige Harme,
hver Gang en uskyldig blev såret og dømt.
Hvem tæller den Flok af forladte og arme,
hvis Skæbner og Sorger han favnede ømt?

Et Hjærte af Solskin, en Skjald af Guds Nåde,
en Stridsmand, ubændig som Flamme og Fos,
en Livsstrøm som Elven, der bærer en Flåde,
er Bjørnstjerne Bjørnson for Norden og os.

Olaf Andersen.

Bengta og Marinus Jensen.

FRU BENGTA JENSEN

En smuk Sommerdag, tre Dage efter Elevmødet, døde Fru Bengta Jensen. Ved Middagstid færdedes Fru Jensen i Haven mellem sine mange Blomster. Før Sol gik ned, havde Døden gæstet hende. „Guds Børn kan sig glæde som Blomster ved Gry, skal selv de ligge knust under Aftenens Sky“.

Et virksomt Liv var afsluttet, et arbejdsomt og energisk Menneske havde fundet Hvile efter en lang Arbejdsdag, efter veludført Gerning. Et Hjem havde mistet en god Hustru og Moder, der kunde gøre alt for

Mand og Børn og give Afkald paa alt sit eget for sine nærmeste.

Bengta Persson var født den 6. Maj 1858 i Lilla Harrie i Sverrig. Barndomshjemmet var fattigt, og tidligt maatte hun ud blandt fremmede for selv at tjene sit Brød. Hun lærte at arbejde og kende Arbejdets Værdi. Som ung lod hun sig uddanne til Syerske, og den Lærdom forstod hun stadig at anvende til Gavns.

I 1883 kom hun i Huset hos en Familie i København, og da Husets Datter blev gift med en Hr. Sønnichsen, der købte Løgismose, vilde Datteren have den svenske Pige med sig til Fyn som Stuepige.

Paa den Tid blev Løgismose restaureret, og Taarnet og Kirken bygget under Bygmester Christensens Ledelse. En af hans Elever fra Køng Haandværkerskole, Marinus Jensen, hjalp ham med dette Arbejde. Her traf den unge Tømrer den svenske Pige; her sluttedes den Pagt, som varede i 46 Aar.

I Foraaret 1887 rejste M. Jensen til Amerika. Samme Efteraar fulgte Bengta efter, og den 9. August 1887 blev de vict i Racine, Wis. I 9 Aar havde de deres Hjem her. Men da kom der en Opfordring fra Forst. Kierkegaard til Jensen om at vende hjem for at overtage Ledelsen af Haandværkerskolen i Køng.

Gennem de mange Aar, saa længe Kræfterne slog til, var Fru Jensen en trofast Medhjælper, der gerne vilde lade sit Hjem omfatte de Haandværker-Elever, som søgte Skolen. Og Eleverne lærte ogsaa at sætte Pris paa Fru Jensen, der ikke skaanede sig selv i Arbejdet for at gøre det hjemligt for de mange unge, som gennem Aarene færdedes hjemmevant i hendes ejendommelige Stuer.

Fru Jensen var et interesseret Menneske. Trods hendes meget Arbejde fik hun Tid til at læse, ikke

Døgnet's Romaner, men Bøger, der gav hende den Berigelse, hun søgte. Vi, der lærte hende at kende i de sidste Aar, véd, at mange alvorlige Spørgsmaal beskæftigede hendes Tanker. Hendes Salmebog med de mange Mærker bar Vidne om en alvorlig Kvinde, der fandt Trøst i „det Ord om Vorherres Naade, der frelser enhver, som tror“.

En smuk Sommersøndag blev hendes Kiste stillet ud i Haven, der stod i sit skønneste Flor. En kønnere Afskedshilsen kunde hun ikke ønske sig. Forstander Skov traadte hen til Kisten og udtalte bl. a.:

Fru Jensen har ønsket, at der ikke skulde tales i Kirken; men jeg er vis paa, at det vil glæde hendes Sjæl, naar der her tolkes en Tak fra Kong Højskole og fra vore gamle Elever. Hun var glad ved at være med til Elevmødet i Søndags, glad ved, at saa mange var mødt, og for Mødets festlige Forløb. Det var hende en Oplevelse at hilse paa gamle Venner og være Deltager. — Hun fik en brat Død og en let Død. Og hun var forberedt. — Dog havde hun ikke faaet alle sine Ønsker opfyldt; hun havde haabet endnu engang at faa sine Sønner, der er i Amerika, at se. Hun var en uselvvisk Kvinde, der ikke holdt Sønnerne tilbage, da Amerika kaldte. Hun var selv gaaet ud i det fremmede for at finde Lykken, men hun forblev trofast mod sit Fædreland. I Dag vajer tre forskellige Flag paa halv: det svenske, Stjernebanneret og Dannebrog. Fra Amerika er der Hilsen fra Venner, som takker hende for det nye Danmark, hun var med til at bygge der. De to Sønner i Amerika har bedt om at maatte smykke hendes Kiste med Blomster. — Hun døde i en blomsterrig Tid. Hendes sidste Færd var en Tur mellem de Blomster, hun plejede med nænsom Haand, og som bragte Mildheden frem i hendes Sind.

Vi mange, der er kommet til Stede i Dag, beundrer Fru Jensens stærke Vilje og ukuelige Energi og hendes Kamp mod Sygdommen. Hun kæmpede for det, hun havde kært. — Ved Elevmødet talte jeg om Morten Pontoppidans Dødsleje og nævnte, at en af hans yngre Præstevenner tog Afsked med ham med de Ord: „Gud i Vold, Pontoppidan!“ „Ja, Gud i Vold!“ svarede den gamle Præst.

Og vi siger: „Gud i Vold, Bengta Jensen!“ —

Efter Skovs enkle, men gribende Tale blev der sunget den Sang, som Fru Jensen lærte i Amerika og siden holdt meget af:

Vor Fader har Lys i sit Vindu,
 det skinner i Natten frem.
 Det lyser saa mildt og venligt
 og kalder os alle hjem.

Einar Meldgaard.

ROSER OG TJØRNE

At danse paa Roser er smalleste Sag.
Det er, kan man sige, et Allemandsfag.
De dufter saa lifligt og lyser og lokker
som Støvtraadeknipper i Engblommens Klokker.

Men Roser kan visne i Morgen den Dag,
og Vejstykket slutte med Huller og Slag.
Og Solen kan dolme, og Vinden kan tørne.
Saa gælder det, om vi kan danse paa Tjørne!

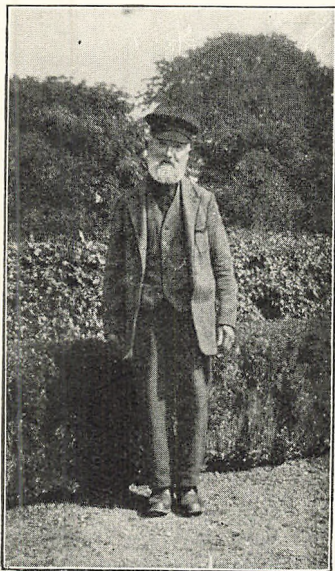
Jeg tænker, det kniber for mere end én
at traske i Sandet og træde paa Sten.
Men dog kan vi kedes til Tider ved Roser
og længes mod tornbladsbemandede Moser.

Det kommer vel af, at vi er kløvet i to:
Vort Ydre vil glimre, vort Indre vil gro.
Men den, der vil vokse, maa lære at træde
paa Tjørne til Tider, og stundom at græde.

Søren Noe-Nygaard.

ET BREV

Heinrich Dethlefsen.

Kære Heinrich Dethlefsen!

Tak for lånet af dine optegnelser! Nu har jeg gjort brug af dem til skolens årskrift, hvor jeg lader dig fortælle om dit lange, begivenhedsrige liv. — To krige har du deltaget i og gjort din pligt, men ingen har vel af den grund nævnt dig som en helt, skønt du i 64 kæmpede med liv og sjæl. Men du fortjener nu alligevel heltenavnet! Vi har en herlig bog, der hedder „Fra de jydskede udmarker“, og deri fortælles om hedens helte. Din levnedsskildring viser, at du er en sådan! Det er opløftende at læse om dem, der på fredelig vis har gjort landvinding, og

en sådan dåd er det værd at læse om. Hjærtelig tak!

Dine optegnelser er så sirlige og letlæselige, at de, der har set dem, undrer sig over, at de er skrevet af en 93-årig. Helt let har det ikke været at oversætte dem, men et par sønderjyder har hjulpet mig, og jeg håber, resultatet er nogenlunde tilfredsstillende. De gotiske bogstaver og det tyske kunde vi nok klare, men de plattyske ord og vendinger knob det med. — Dit modersmål er jo frisisk, og i din ungdom lærte du jydsk, ja, lærte det jo så godt, at dine soldaterkammerater kaldte dig „æ jyllænder“; men så blev din egns sprog plattysk, og som amtsforstander måtte du ofte bruge det højtyske.

Heldigvis læser du dansk og kan rette os, og nu glæder jeg mig til at høre fra dig igen.

Vi havde ventet dit besøg sidste sommer, for vi mente, det var blevet en aftale, at du hvert år skulde tilbringe nogle dage på Køng højskole. Du er jo glad ved at høre foredrag, synge vore sange og se på de unges færd, og vi vil gerne høre dig fortælle. Nu håber vi at se dig til sommer!

Kærlig hilsen fra *Margrethe og Olaf Skov.*

Heinrich Dethlefsen fortæller:

Jeg er født i Bordelum ved Bredsted i Sydslesvig den 13. april 1839 og er friser af fødsel. — Min fader var daglejer. Om sommeren var han tækkemand, og om vinteren gik han rundt hos naboerne for at tærsk. Han sled i det fra 6 morgen til 6 aften, og det gav kun nogle få øre, så det stod småt til i vort hjem. Vi børn fik ikke altid det, vi kunde spise. Hver fik et stykke brød, og vi drøftede ofte, hvem der havde været så heldig at få det tykkeste stykke.

Da jeg var 6 år, kom jeg til at gå i skole. Men det følgende år kom jeg ud at tjene og måtte røgte kvæg. For tiden fra 15. april til 10. november fik jeg et par kr. og kosten. Morgen, middag og aften fik vi gerne lidt flæsk eller kød, og det var lækkerbiskener for mig.

Vi var fem søskende, to var ældre end jeg og to yngre. Moder var tit syg og måtte ligge til sengs, og fader var heller ikke rask. Da jeg var 9 år, døde min moder i en alder af 40 år. Så måtte min ældste søster, der da var 17 år, forestå husholdningen. Det følgende år — 1849 — døde min fader, kun 46 år gammel. Begge mine forældre døde af brystsyge.

Nu kom der en mørk tid for os børn. Vi tre yngste savnede vel især vore forældre; de to ældste kunde dog skøtte sig selv. Hvem skulde opdrage os, og hvem

skulde sørge for os? — Huset, hvortil der hørte et lille stykke agerland, overtog kommunen og solgte det, efter hvad jeg senere har hørt, for 500 kr.

Vi blev nu sat i pleje hos forskellige. Jeg blev anbragt på en lille gård i Dørpum, hvor man fik et halvt hundrede kr. årlig for at have mig. Om sommeren måtte jeg passe kvæg, og om vinteren gik jeg i skole. Mine plejeforældre var rare folk, så jeg havde det godt og var der i 6 år til min konfirmation 1855.

De vilde gerne beholde mig, og jeg lovede at blive for en årsløn af 30 kr. Men jeg havde gjort regning uden vært, for kommunen havde lejet mig hen til en større gårdmand i Bütjebüll for 60 kr. for et år. Jeg vidste imidlertid ikke, at jeg skulde skifte plads og blev meget ked af det, da to danske gendarmere kom for at afhente mig og bringe mig til min nye plads. Jeg græd, men det hjalp ikke. Den ene gendarm talte venligt til mig og sagde, at de havde intet ondt i sinde, jeg skulde bare følge med.

Min nye husbond vilde gerne beholde mig; men da året var omme, havde jeg sat mig i hovedet, at jeg vilde være tømrer. Det satte kommunestyrelsen sig imod, men jeg holdt på mit; endelig gav de efter på betingelse af, at jeg i læretiden kunde sørge for mig selv, og det gik jeg ind på. Jeg kom i lære i min fødeby Bordelum. Vi aftalte en læretid på 3 år, og jeg skulde have 20 kr. årlig. Af disse skulde jeg betale 12 kr. for vask, så der var jo ikke meget til tøj, og mine klæder var da også dårlige.

Nu var jeg tømrerlærling! Det blev noget af en skuffelse; jeg fik kun lidt at spise, men rigelig af klø, så da jeg havde været i lære i 4 uger, vilde jeg flytte og bad mester skrive i min tjenestebog; men det vilde han ikke. Så klagede jeg til landfogden i Bredsted, og

mester måtte bøde 60 kr. Det kom nemlig frem, at han ikke havde ret til at uddanne lærlinge og holde svende.

Den tid, jeg havde været i lære, var dog ikke spildt, idet jeg havde lært at lave noget snedkerarbejde. Jeg kom nu — det var i april 1857 — hen hos en murer- og tømremester i Dreisdorf og skulde være der i 3 år for 100 kr. Da han så, at jeg kunde lave vinduer og døre, sagde han, at jeg skulde have noget mere i løn. Mester og hans kone var flinke, og jeg var glad ved at være hos dem.

Da jeg blev svend 1860, havde mester ikke mere arbejde, end han selv kunde overkomme. Jeg måtte så søge andetsteds hen og fik fat i Hjoldelund, der ligger 12 km. nordøst for Bredsted. Her lærte jeg en ung pige at kende, og den 28. oktober blev vi gift og satte bo.

I april 1861 måtte jeg på session og blev taget til infanterist. Ved lodtrækningen var jeg heldig, idet jeg trak frinummer. Men så kom krigsåret. Den 1. august 1863 blev fritrækkerne fra de 6 foregående år indkaldt for at blive uddannede. Jeg kom til at ligge i København og lå der i 10 uger. Så fik jeg orlov og skulde stille i Fredericia den 27. november. Ved afskeden var min hustru fattet og rolig. Fire uger før havde hun født en dreng og var tilsyneladende blevet rask. Men hen på dagen, som jeg var rejst om morgenen, sagde hun til sin moder: „Jeg er dårlig og må gå i seng.“ En halv time efter var hun død. Jeg modtog sørgebrevet, da jeg havde været på tøjhuset i Fredericia og var blevet feltmæssigt påklædt og havde fået gevær og patroner udleveret.

Jeg blev jo meget ked af det og gik straks til kaptejnen for at spørge om orlov. Da vi skulde til Danesvirke, håbede jeg, det kunde tillades, at jeg lagde vejen

om ad mit hjem. Kaptajnen beklagede, at han ikke kunde give mig fri. Den 4. december gik vi sydpå. I Åbenrå fik vi en dag fri, og jeg var igen hos kaptajnen for at bede om orlov, men uden resultat. Den 10. gik vi gennem Slesvig. Mit kompagni skulde indkvarteres i Store Rheide, men vi nåede ikke dertil før kl. 10 om aftenen. Vore værter havde ventet os ved middagstid, så maden — ærter og flæsk — var blevet kold, men vi fik den snart varmet. Vi fik det godt, men det varede ikke længe, inden vort kompagni blev kommanderet til Bennebæk og indkvarteret der. Sidst i januar kom vi til Lille Rheide og havde forposttjeneste nord for Danevirke i 3 dage.

Den 5. februar ved totiden fik vi kød udleveret. Vi skulde selv koge det, og efter spisningen skulde vi sove. Kl. 10½ om aftenen blev der blæst alarm, og kl. 11 skulde vi være færdige til at marchere. Da vi kom ud, var det snefog og meget mørkt. På vejen hen til marken, hvor vi skulde samles, så jeg i sydlig retning et ildskær og sagde til mine kammerater, at det vist var vore barakker, der brændte, og det var det også. Ved tolvtiden satte kompagniet sig i bevægelse, men vi vidste ikke, i hvad retning vi gik. Kl. 7 om morgenen kom vi til landevejen Flensborg—Slesvig og drejede mod nord. Vejen var spejlglat, og hist og her lå heste og vogne i grøfterne. Vi slæbte os langsomt frem til Helligbæk. Efter et kvarters ophold gik vi videre til Oversø. Her havde vi et par timers hvil, hvorefter 12. bataillon blev samlet og marcherede videre. Vi var dog ikke kommet ret langt, før vor kaptajn kommanderede os til venstre og sagde: „Til Flensborg kommer vi ikke, der er fuldt af militær.“

Ved middagstid gjorde vi holdt på en mark i nærheden af Kidskelund. Ingen måtte fjærne sig, men

sammen med en kammerat gik jeg alligevel hen til en gård, hvor vi fik lov til at ligge i noget halm i stalden. Dødtrætte, som vi var, faldt vi snart i søvn og sov som sten til næste morgen. — Nu var bataillonens borte, så vi gav os god tid, og først da vi havde fået kaffen, gik vi ad Gråsten til. — Så langt vi kunde se til begge sider, var der kun militær at øjne — de forskellige våbenarter kunde ikke holdes hver for sig, og langsomt stred man sig frem ad den isede og opkørte landevej. Vi overnattede i Ringenæs og gik så til Sønderborg.

Vor bataillon blev indkvarteret på en stor bondegård på Als. Vi var 12 efternølere, som beredte os på at blive straffet, men det slap vi for. Ved appellen dagen efter indkvarteringen blev alle tømrere og snedkere udtaget og sendt på barakbygning ved Sønderborg. Det var godt arbejde, og vi fik en god forplejning. Så kom vi til at hjælpe ingeniørerne med at bygge en bådebro fra Sundeved til slottet. Derefter måtte vi til Dybbøl skanser. Endnu en bro skulde bygges, og der blev arbejdet dag og nat. Vort arbejde var færdigt, og vi var kommet over til kompagniet på Als, da ulykkesdagen — den 18. april 1864 — kom.

Sidst i maj kom vi om bord på et skib i Mømmark og sejlede til Svendborg. Derfra gik vi til Odense og videre nordpå, hvor vi så blev indkvarterede. Tjeneste havde vi kun lidt af, men jeg husker endnu det dejlige fynske øllebrød, det fede flæsk og den megen kaffe. — Da vi brød op, marcherede vi over Odense til Nyborg, hvor vi kom om bord på et skib, som sejlede os til Korsør, hvorfra vi kørte med toget til København.

En tid lå vi i hovedstaden, men kom så over til „Lynetten“, et søfort i nærheden af byen; der måtte

vi arbejde med kanonerne, men havde det ellers godt.

Den 6. august blev jeg fri og kunde rejse hjem. Men der var ingen andre end min søn på 3½ år til at tage imod mig, da min kære hustru og min yngste søn ikke var mere. — Jeg kom til at bo hos min svigermoder og kom straks i arbejde, hvad jeg var glad ved, for så gik tiden godt. Det var hos min gamle mester, jeg fik fat, men daglønnen var ikke ret stor, kun 60 øre.

Det følgende år — altså 1865 — blev jeg selv mester og giftede mig med min første kones yngste søster, som var 6 år yngre end jeg. Hun var ikke bange for at arbejde og var tillige meget sparsommelig, så jeg måtte prise min lykke.

1866 var der næsten intet at bestille. Min yngste broder var kommet i lære hos mig, og vi tjente det år kun 150 kr.; møllerens regning var på 300 kr. Ja, det var et sløjt år, men jeg tabte dog ikke modet. I 1865 havde jeg købt et stykke hedejord, og nu besluttede jeg at bygge et hus på det. Min broder og jeg strøg alle stenene til det og lod dem tørre i solen. I oktober begyndte vi på at bygge, fik huset under tag inden vinteren kom, og i april måned kunde vi flytte ind. Lynngen nåede lige ind til huset, så når vi åbnede et vindue, kunde vi plukke lyng til at tænde op ved. Jorden om huset blev nu tilberedt, så vi kunde lægge kartofler; de voksede godt, men gav kun lidt i skæppen. Da der var smalhans til huse, tog jeg glaskassen på ryggen og loddeværktøjet i hånden, besøgte de omliggende byer og tjente lidt som glaser og klempner. Kosten fik jeg da, og af og til havde jeg lidt mælk med hjem — det var jo før mejeriernes tid.

Den 14. marts fik jeg ordre til at stille på markedspladsen i Bredsted. Derfra førtes vi hen i kirken, hvor krigsartiklerne blev læst op, og vi måtte sværge tro

skabsed til den prøjsiske konge. Allerede den 1. september blev jeg indkaldt, kom i tysk uniform og lærte i 4 uger ved 85. regiment i Eckernförde. — Efter hjemsendelsen gik tiden sin jævne gang til sommeren 1870, da der blev krig med Frankrig. Jeg måtte stille i Slesvig den 20. juli og skulde straks med til fronten. — Men da jeg ikke var rigtig rask, kom jeg til 84. reservebataillon i Sønderborg. I august blev jeg sendt til Frankrig. Vi belejrede Metz, som overgav sig den 27. oktober. 1. november drog vi til Orléans; den 3. og 4. december kæmpede vi dag og nat, og den 5. rykkede vi ind i staden. Den 8. gik det videre til Blois og derefter fra by til by. Franskmændene havde samlet 150,000 mand i en forskanset lejr ved le Mans, og der var jeg med til nogle hårde kampe den 11. og 12. jan. 1871.

Under de lange marchture var jeg blevet afkræftet og havde fået gigt i fodleddet, så det kneb mig at gå. Jeg skulde på lazarettet, men det var overfyldt af hårdtsårede, så jeg kom i en sygevogn med letsårede. Da jeg ikke kunde gøre tjeneste mere, gik rejsen — afbrudt af små ophold — med sygetog hjemefter. Af en sygepasser hørte jeg på rejsen, at min årgang vilde blive hjemsendt. Fra Flensborg kom jeg med skib til Sønderborg, hvor jeg afleverede mine våben.

Den 17. marts ved halvnitiden om aftenen nåede jeg hjem. Min kone havde låset døren og var ved at gå i seng, så jeg måtte til vinduet og melde min ankomst. Hun blev meget forskrækket, da hun så mit storskæggede ansigt gennem ruden — hun troede, jeg var en fremmed.

Nu måtte jeg fortælle mine oplevelser, og hun fortalte sine. Den 24. september havde vor ældste datter set dagens lys, og fire dage efter døde min sviger-

moder. Vinteren havde været stræng og med megen sne. I flere dage havde hun ikke set et menneske med undtagelse af sin stedsøn og den lille. Hun havde ofte grædt og ønsket, at forholdene måtte blive bedre, og det blev de jo da også.

Rygtet om min hjemkomst bredte sig hurtigt, og hver dag kom der folk fra byen for at høre nyt fra felten, da jeg var den først hjemkomne. Jeg fortalte og fortalte, og sådan gik den ene dag efter den anden. — Midt i april begyndte jeg at arbejde, og da mine kammerater kom tilbage, havde jeg tjent 100 kr. Arbejde var der nok af, da der under krigen ikke var lavet noget videre.

1872 købte jeg et stykke agerland og en eng i nærheden af vort hjem. De $2\frac{1}{2}$ ha agerland kostede 800 kr., og engen, der var på 1 ha, måtte jeg give 1150 kr. for. Da jeg fortalte min kone om handelen, græd hun og sagde: „Jeg ved slet ikke, hvad du tænker; nu sidder vi med en gæld på over 3000 kr., som vi skal forrente og afdrage på.“ „Deri har du ret,“ svarede jeg, „men hvis Vorherre blot vil give os sundhed og velsigne os, så skaffer vi nok det hele.“ „Ja, men hvor vil du få alle de penge fra,“ spurgte hun. „Jeg ved allerede udvej,“ svarede jeg og fortalte så, at jeg havde talt med en gårdmand om, at jeg havde lyst til at købe de to jordstykker for at kunne holde et par køer. Det fandt han meget fornuftigt, og da jeg ymtede noget om, at jeg manglede penge dertil, sagde han: „Jeg skal hjælpe dig, hvis det ikke er for dyrt.“ Det mente jeg ikke, og handelen kom i stand.

Nu måtte der slides og spares. Min kone førte regnskab over udgifter og indtægter, og ved årets slutning viser hendes regnskabsbog en køn sum som indtægt for smør.

1873 begyndte den gode tid, idet de fem milliarder, som franskmændene måtte betale tyskerne, begyndte at rulle. Jeg havde meget arbejde, og min kone passede det derhjemme, så det gik fremad for os.

1878 købte jeg et stykke mager jord, nærmest flyvesand, men det lå op til vor ejendom og kostede kun 100 kr. Det krævede meget arbejde at få det i stand til dyrkning. Min lærling måtte hjælpe mig efter fyraften, og min kone flyttede mange trillebøre jord fra højderne hen i lavningerne, mens børnene tumlede sig i sandet. 1882 købte jeg igen et stykke hedeland; det var lidt bedre end det sidst erhvervede og lå godt, så det var nok de 220 kr. værd, det kostede. 1893 købte jeg $2\frac{1}{2}$ ha agerland for 900 kr. og 2 stykker mosejord for 950 kr. 1896 købtes 5 ha god agerjord ind for 1100 kr.

Ialt har jeg købt 13 ha agerland og 21 ha hede og mose, så vi har nu 34 ha, hvoraf de 12 ha er uopdykket, og en del deraf lønner det sig næppe at arbejde med.

Da jeg havde fået en del jord, lejede jeg en gårdmand til at bearbejde den, men håndarbejdet måtte vi som nævnt selv udføre. Det meste arbejde med jorden udførte jeg efter fyraften og om søndagen. Når andre gik i seng, havde jeg travlt med at brække hede op eller samle sten i stak og lave hegn. — Når jeg var på værkstedet, måtte jeg ofte være barnepige. Jeg havde et stykke reb om benet og hen til vuggen med den lille. Mine egne møbler er blevet til under barnegråd og sang, savens snøvlen og høvlens hvinen. Nu og da har jeg måttet bygge og udvide, og i tidens løb har jeg plantet en del, så nu er vort hjem omgivet af store træer, og i haven har vi mange frugttræer og buske. Jeg har altid haft stor lyst til at plante og har haft megen glæde deraf.

1889 blev jeg udnævnt til amtsforstander. Det hverv krævede en del tid, jorden skulde passes, og jeg måtte opgive mit håndværk. Som amtsforstander fik jeg 1000 kr. om året, hvoraf de 200 dog gik til rejser og porto. Jeg beholdt stillingen til 1900, og det hjalp os godt frem i økonomisk henseende.

1897 købte jeg en hest — en femårig hoppe med føl — for 825 kr., og der var jeg heldig. Hvert år fik den et føl, som blev solgt for ca. 300 kr. 1906 giftede min søn Heinrich sig og overtog ejendommen. Min kone og jeg blev på stedet, det var jo den billigste ordning for begge parter, og vor svigerdatter var meget god.

1914 kom den hårde verdenskrig. Min søn havde ikke været i tjenesten, men 1915 fik han indkaldelsesordre. 8 gange lykkedes det mig at få ham fritaget for at møde. Den 9. gang, ordren kom, var der intet at gøre, han kom til Østprøjsen og blev uddannet til artillerist. Det varede kun i tre uger, så kom han til fronten i Rusland. Der var han til midt i april, kom så til Frankrig, men i oktober blev han syg og blev ført til Breslau. — Vi måtte undvære ham til krigens slutning 1918. I hans sted fik vi god hjælp af en russisk fange, som var hos os 3½ år. Han var flink og stræbsom og passede landbruget, som var det hans eget. Inden lang tids forløb var han og min sønnesøn, lille Jens, som da var 3 år gammel, meget gode venner. Drengen løb efter russeren og snakkede tysk, og snart lærte russeren så meget af drengens sprog, at de kunde underholde sig med hinanden.

Årene 1917—19 var slemme. Vi måtte aflevere korn, æg, smør og kreaturer. 1920 kom inflationen, papirpengenes tid. Om aftenen gik vi i seng som millionærer, men næste morgen stod vi op som stoddere. — Nu er det næsten lige så dårligt. Produkterne, vi skal sælge,

er billige, afsætningen ringe, og skatterne bliver stadig højere.

Når man er blevet så gammel, som jeg er, har man oplevet noget af hvert. Min kone og jeg har haft megen møje, og sorger er vi heller ikke blevet skånet for. Med min første kone havde jeg 2 sønner og med min anden kone 5 sønner og 3 døtre. — Af mine 10 børn er 5 døde som små. Min ældste datter døde 1926 fra 4 børn. Hendes mand døde allerede 1912, og så måtte vi jo tage os af dem. Familien er jo blevet stor. Jeg har 33 børnebørn og 20 børnebørnsbørn. 7 børnebørn og 2 børnebørnsbørn er døde. 1928 mistede jeg min kone.

Det er underligt for mig at tænke på, at alle mine søskende er døde af brystsyge, og at jeg er blevet så gammel. Og jeg er stadig ved godt helbred, kan tage del i arbejdet og rejse ud og se mig om.

Ja, i den høje alder har man oplevet noget. Man har set, at en må tidligt af sted, en anden senere, men ingen bliver glemt. Hovedsagen er at have tro på Gud. Den kære Gud ordner alt. Og nu kan jeg til enhver tid vente, at Herren siger: Så, nu er det nok, kom nu!

Heinrich Dethlefsen.

STEEN STEENSEN BLICHER

1782—1932

Hvor Lyngen svulmed på Vidder nøgne
i sorte Høje mod Solens Brand,
der gik en Sanger med friske Øjne
og gav os Lod i sit Barndomsland.
Det blomstred, blussed, tog til at falme,
på Afstand blev det os kært og kendt,
i store Linjer, som støbt af Malme,
stod Jyllands Navn i vort Hjærte brændt.

En Aften bød han os med til Gilde
i Bindestuens halvdunkle Krog.
Vi hørte Sagnets og Sangens Kilde
forny sit Mæle i Bondens Sprog.
I Glimt af Lune til Sindets Lise,
de stille Skæbner drog tyst forbi,
men dybest greb os en grådmild Vise
om Hedepigen — »Fåwal, Marri.«

På Himmelbjergets højtsvungne Tinde
han kaldte Landsmænd til Fest og Sang,
men så sin Drøm under Hohøj svinde,
for ingen svared, da Luren klang.
Selv indestængt i et Stuehjørne
han tænkte varmt på sin Næstes Vel,
mens Digterdrømme som fangne Ørne
mod Buret flagred sig halvt ihjel.

Hans Digt og Skæbne, hans Hjemstavns Rige
står bundet til os med Trolddomsmagt,
ej nogen Skjald véd jeg af at sige
så fast og nært til vort Hjærte lagt.
Hans Strid og Jubel, hans Sorg og Kvide,
hvert Gran han smælted i Sangens Bål,
skal til de seneste Slægter skride
som Bølgegang i vort Modersmål.

Olaf Andersen.

Gravhøj ved Nørre Snede.

PÅ SOMMERFÆRD OP GENNEM JYLLAND

Mesterligt har H. C. Andersen udløst Jyllands Stemning i Sangen „Jylland mellem tvende Have“. De friske Billeder af Højland, Oldtidsgrave og Hede samler sig til et Indtryk af bred og rolig Vælde. Det var Egnen mellem Randers og Viborg, der for mere end syvti År siden indblæste Jyllands Poesi i den fynske Sangers Bryst. Men de særegne jyske Træk møder vi i endnu rigere Mål, når vi tager det lange Stræk op igennem Midtjylland, fra Lillebælt til Limfjordens Kyster.

Lillebælt og Limfjorden, to skønne, to friske Farvande, det ene ødansk præget, det andet mærket af Suset i Jyllands Vejr. Jeg ved ikke, hvilket af dem jeg skal tilkende Prisen. Hvad skal vi i det hele med al den Snak om, hvilke Egne der står højest på Skønhedens Rangstige? Den, der er fortrølig med danske Landskaber, vil vide, at „Danmarks yndigste Fjord“, „Danmarks smukkeste Skov“ o.s.v. kun er slidte Trykformer, skabt af overfladisk Syn og Harefods-Kendskab, eller af en ihærdig og pågående Reklame.

Et Landskab kan være skønnest i Solnedgang eller i Mor-

genlys, i Storm eller i Stille, i Majmåned eller i August. Årstid og Dagstid, Vejr og Vind, Lufttoner og Lysvirkninger er med til at skabe den Stemning, der uvilkårligt fængsler os og får os til at udbryde: Hvor her er dejligt! Vor Indstilling overfor et Landskab, vor Dom over dets Skønhed er afhængig af alle disse Ting, så vel som af Minder og Oplevelser, knyttede til Stedet. Lad „Skønhedskonkurrencer“ være forbeholdt den Del af Menneskeheden, som ikke har andet at tage sig for, men lad den frie Natur være udenfor den Slags Narreværk!

De skønne Brobuer ved Snoghøj står som en værdig Indledning til Færden op igennem Jylland. Det er de samme rene Linjer, det samme storladne Præg som vi møder, ikke just i det jævne og frodige Land omkring Fredericia, men i Midtjyllands kraftigt udmejslede Landskabsformer.

De dybe Dale ved Vejle, det herlige Skifte mellem Fjord og svulmende Skove vil altid fylde et naturelskende Sind med Henrykkelse. Men den rigtige jyske Stemning giver det alligevel ikke. Den ånder man først for Alvor ind oppe på de frie, nøgne Højder, hvor Blikket flyver langvejs bort mod en stor og milefjern Synsrand.

Der er en træfire Steder på Vejen op igennem Midtjylland, hvor denne Jyllandsfornemmelse er overvældende. Det første er *Nørre Snede*. Kommer man ad Vejle—Viborg Landevej, mærker man Nord for Tørring en Stigning i Landskabets Rytme; Melodien, det nynner på, går i brede Dønninger gennem ens Bryst, man føler sig langsomt hævet mod Himlen og de flyvende Skyer. Til venstre, bag Gudenåens øvre Dalføre, stiger Jordsmonnet i den samme stærke Rytme mod Øster Nykirkes lysende Tårn, nu borte fra Alfarvej, engang et af Jyllands Bedesteder. I de mørke Hedebakker snor sig endnu Hærvejens rustne Spor, som har været Vidne til det store Tog op gennem Jylland, Kongernes og Krigernes, Studenes og Prangernes, til Tider Pestens og Elendighedens mørke Tog, der forvandlede Egnen omkring Jyllands Vandskel til en lyngblomstrende Ødebygd.

Vi taber Ø. Nykirke af Syne og stævner op imod Nørre Snedes tunge, vidtskuende Tårn, gennem det stærkt bølgeformede Lered Krat, en pragtfuld Levning af Jyllands vejrbitte Egeskov. Hvilken Frihedsfølelse, når man står heroppe Nord eller Øst for Byen og får Lyst til at brede Armene

ud og tage Landet i sin Favn! Hvor herligt ligger ikke den ensomme røde Stationsbygning på Horsens—Ejstrupholm-Banen! Der er Vejr i dette Landskab, et Brus af Blæst og Solskin over varme Augustfarver, en Duft af Rug og Lyng, sandede Agre, der vidner om Ætleds Slid, vældige Linjer, et Bundt af Veje, der stråler ud i alle Retninger som Hilsner til alle Verdenshjørner. Hver har sin Dragning, hvilken af dem skal vi vælge? Der er nu den i Nordøst, den ser så tindrende fornøjelig ud kravler i et muntert Sving op over en stejl Bakke, og til højre troner en Gravhøj med forblæste Egepurrr som en vilter Hårvækst over dens mørke Pande. Jyllands Vælde er i dette Billede, Jyllands Vejr og Vind, Historiens brudte Mæle fra et fjærnt „Der var engang“ Årtusinder tilbage i Tiden.

Hvad skal jeg nævne, og hvad skal jeg springe over? Der glimter Bryrupsoernes lyse Dalbundssmil, der kommer Vinding og Velling Skove rullende imod mig, Bølge bag Bølge. Og jeg mindes en Sommerdag for mere end tyve År siden, da jeg langt inde i Skovdybet, efter flere Timers Søgen, stod bøjet over den yndige Linnæa, Højnordens fine og skære Blomst, som her har fundet et Fristed i Hjertet af Jylland. Mellem *Tem* Kirkeby og Skovene omkring Silkeborgsøerne er atter et af de Steder, hvor Landevejen leger Himmelstormer, og Brystet vider sig ud i Jubel, mens Blikket vandrer og vandrer, denne Gang over milelange Skoves Bølgefald imod skjulte Søer og mod fjerne, lystindrende Horisonter.

Sønden for Viborg siger vi Farvel til de store Vejlinier. *Dollerup Banker*, med grønne Strimler i Bunden af dybe Kløfter, som lyse Løb af Triller i Lyngens mørke Tone; *Hald Sø* under de blomstrende Brinker — der er en Tryllekraft i de storladne Naturbilleder, som næsten nagler en fast til Pletten. Og dog — hvem skulde tænke det? — Dog er der et andet Stykke Hede, som tager mig endnu stærkere fangen: *Hjælm Hede* Øst for Flynder Sø. Hvor er den smuk og fin, denne ubrudte, vældige Flade, gennemtrukken med sorte Perler af lave Høje, hvor kvægende for Hjertet med sin blomstrende Uendelighed, sin svale og drømmende Stilhed! Det var en Hede af denne Slags, der fik Mylius Erichsen til at nynne:

Stille, mit Hjerteblood! gribende smukt
er et Syn af den blomstrende Hede.

Og det var Hjælm Hede, der mørknede Brynet af Jeppe Aakjærs Barndomsland, når han tog Mål af Omegnen fra en af de hjemlige Høje. Ja, dernede i Ådalen med de brede, grønne Enge ligger den lille Landsby *Åkjær*, for en Menneskealder siden et Navn, som kun de nærmeste Sogne vidste af at sige, nu kendt over hele Danmark som Digterens Hjemsted.

Efter en Valfart til Fødegården, der nu har en helt anden Skikkelse end i Aakjærs Barndom, vandrer vi op til de to „mørke Høje“, hvis Kupler tegner sig så magtfuldt i hans skønne Sange. Og heroppe på den største af de lynggroede „Kaphøje“ falder der Lysglimt over Aakjærs Digtning. Her ser man ikke alene de lifliggrønne Enge og den blanke Strøm, der „blev som Tråd i mit Livsvæv tvundet“, men også den brune Hede og langt ude fjerne Bakker og Byer. Her fatter man, at en Digter kunde fostres i denne afsides Dal, der er en lille levende Verden for sig og dog fra sine tusindårige Høje har Porten slået op på vid Gab, Længslernes Port mod den store Verden derude.

Nedenfor Højen, på et lynggroet Jordstykke, står den kønne Sten, som Jeppe Aakjær i sin Tid rejste over sine Forældre. En dyb ærbødig Følelse skælver gennem de stillefærdige Verslinjer, der munder ud i denne Strofe:

Thi satte Eders Søn denne liden grå Sten
til Minde om en Færd, der som Duggen var ren.

Fra Aakjærs Barndomshjem er der nogle Mil op til hans Digterbolig „*Jenle*“. I Dalens Bund blev Hyrdefløjten rakt ham, men selv byggede han sin Gård i den rygende Blæst, med frit Udsyn over Limfjordslandet. Vi ruller forbi to lave hvide Stene med en Indskrift, hvori vi genkender Aakjærs Smil:

Mæ å mi Bror
viser Vej te Jenle Goer.

Fru Nanna Aakjær giver os elskværdigt Lov til at se hendes Mands Arbejdsstue. Hvilket herligt Værksted! Et skovklædt Næs springer frem i Fjorden, en høstgylden Mark sænker sig mod de blå Bølger, sønderpå vælter sig et knudret og vildsomt Bakkedrag, Alvoren i det strålende muntre Billede.

som Digteren har haft for Øje fra sit Arbejdsbord. I de senere År kunde han glæde sig ved mere end Synet af disse Banker, en Kreds af Venner skænkede ham nemlig hele den prægtige Knude. Og nu hviler hans Støv derovre mellem de mørke Høje.

Det er et pragtfuldt Stykke Urjylland, Lyng i Bunden overalt, Opvækst af Ener og Pors, Bævreasp og Eg, og det skal altsammen, ifølge Aakjærs Vilje, have Lov til at henligge urørt:

Spar denne Rest af hærdet Urtidsjord,
den Solfaldsbro, den Blæstens brune Bane.

Højt oppe i Lyngen er Jeppe Aakjærs enkle og skønne Gravsted, foroven prydet med Sindbilleder fra Digterens Værk, Sanglærken og den ringlende Havre. Nederst læser vi den Gravskrift, han selv har digtet:

Her standsed' de glade Klange,
her sattes mit Livsens Mål,
det er Asken af usungne Sange,
der hviler i denne Skål.

De glade Klange! Bedre og sandere kan det ikke siges, hvad der var Kærnen i Jeppe Aakjærs Værk. Godt at disse Egne har skænket os en Digter, som aldrig gjorde sig „interessant“ ved Klynk og Klage; men som sang ud af sin karske og glade Sjæl, sin stavnsbundne og dog fribårne Menneskelighed! Og som fik det danske Folk til at synge med, først enkeltvis og tøvende, en Susen i Kornet en Sommerdag, så flere og flere modstandsløst revet med, til sidst et Folkekor, der rækker fra den socialdemokratiske Arbejder over Højsskolen til langt ind i Indre Mission.

Limfjorden gled ind i hans Manddoms Sang, som Karup Å i hans BARNEDRØM. Ud for „Jenle“ så jeg den blank og sømerblå, med det forunderlige klare Lysvæld over fjerne Kyster, som er ejendommeligt for nordjyske Farvande. Men i det allervestligste Salling, paa den stormomsuste, urørte Halvø ud for den gamle Herregård Kås, oplevede jeg en anden og barskere Limfjordsstemning. Tre pragtfulde Skyer med Lysstøtter imellem, en Himmelflåde for mørke, forrevne Sejl kom strygende ude fra Venø Bugt, Fjord og Sø vendte det

hvide ud af Øjnene, Lyngen blev en Tone mørkere, de tusind-
årige Egepurrr bøjede sig for vrede Vindkast. Det var Jylland,
der gik mig i Møde, Målet for min Sommerfærd, det herlige
og stride, det mandigt stærke, som ingen har malet bedre end
Jeppe Aakjær:

    i Byger døbt,
    i Storme svøbt,
i egne store Former støbt.

Olaf Andersen.

Kirken i Danebod.

DANEBOD

Et af de Steder, hvor dansk Aands- og Menighedsliv har levet længst og rigest i Amerika, er i Tyler, Minnesota. Kolonien kaldes for det meste „Danebod“ efter Højskolen af samme Navn. Lidt af dens Historie vil jeg gerne bringe. Oplysningerne har jeg faaet af den gamle Farmer Mads Bollesen, der i ca. 40 Aar har haft sit Hjem i Tyler og staar som en af Koloniens første og ældste Pionerer. Af Fødsel er han Jyde og stammer fra Koldingegnen. Blandt andet fortæller han, at i Juni 1885 afholdtes der et dansk Folkemøde paa en lille skovbevokset Ø i Lake-Benton-Søen. Her talte 3 af de mest kendte dansk-amerikanske Præster — Frederik Lange Grundtvig, Adam Dan og A. S. Nielsen. Det var det første danske Folkemøde, som holdtes paa de Egne. Mange Mennesker var kommet til Stede, og Lange Grundtvigs Sange „Bort vi stævned fra Fædres Jord“ og „O, hør os, vore Fædres Gud“ fik her deres Indvielse. Paa Mødet blev det ogsaa vedtaget, at

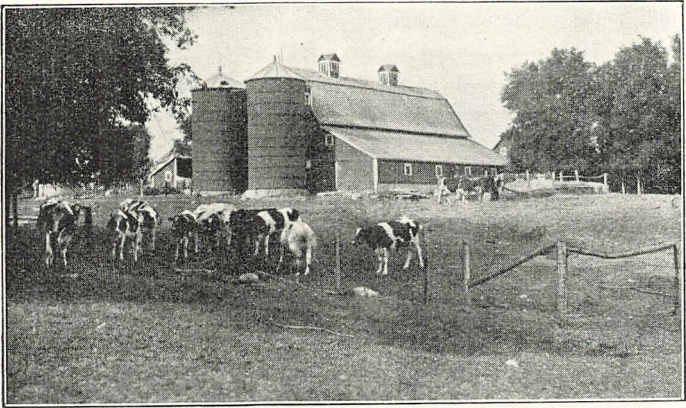
man vilde danne en Koloni paa de vidtstrakte Prærier i Minnesota. Valget faldt paa Egnen omkring Tyler, der laa 9 eng. Mil fra Lake Benton, og ikke alene skulde her være Boplads for en hel Del Danskere, men man vilde tillige søge at skabe en fast Borg, hvor Arven fra Fædrelandet skulde sættes i Høj-sædet, baade for at bevares og spredes.

I de følgende 3 Aar rejste adskillige danske Familier til Tyler. Nogle kom fra andre Egne i Amerika, enkelte direkte fra Danmark. Foraaret 1888 slog Pastor H. J. Pedersen sig ned iblandt dem, og med ham kom „skønne Dage“. Han havde tidligere været Præst og Højskoleforstander i Ashland, Michigan, og vilde nu fortsætte her paa samme Vis. Han begyndte straks at bygge en Højskole, „Danebod“, og om Efteraaret blev den taget i Brug. Mens Byggeriet stod paa, boede Præsten i en Stald. Paa Højskolen, der var Koloniens eneste Samlingssted, afholdtes nu ogsaa Gudstjenester, men Pladsen blev snart for lille, da Folk strømmede til i tætte Skarer. Allerede 1889 bestemte man sig til at bygge et Stenhus. De andre Bygninger var jo af Træ, men rundt om fandtes der adskillige Sten, som Farmerne lovede at levere. Et Par unge danske Karle, som var vant til Stenarbejde, tilbød gratis at tilhugge dem. En af Karlene hed Kristen Klinke. Han var brystsvag og vidste, at han ikke kunde leve længe. En Dag, da han masede med de store Sten, kom Pastor Pedersen hen til ham og spurgte, om der ikke var noget, han ønskede.

— Jo, svarede han, jeg ønsker at være rask, saa vi kan blive færdige med Stenhuset her, og at jeg kan komme hjem til Danmark og se min Moder — og endelig, at jeg maa dø salig.

Stenhuset blev færdigt; den første Tale dér holdtes ved Kristens Klinks Begravelse, saa han naaede ikke hjem til Danmark for at se sin Moder, men de, der kendte ham, var sikre paa, at han havde faaet en salig Død.

Sommeren 1892 købte Mads Bollesen 160 Acres vild Prærie. Prisen var 1600 \$. Samme Aar opførte han et Par smaa Bygninger, saa der blev den nødtørftige Plads til Folk og Fæ. Det hele kostede 250 \$. Ialt havde han kun 100 \$ til at købe og bygge for. Resten maatte han skylde, og et Laan kom op paa 15 pCt., saa det var ikke lette Vilkaar at gaa ind under; men som han var stillet, stod de fleste andre af Nybyggerne. Alle tog dog fat med godt Mod, og der blev et udmærket Sammenhold iblandt Koloniens Beboere. Foraaret

Mads Bollesens Stald.

1893 saaede Mads Bollesen sit første Korn og plantede ca. 1000 Træer. Alt voksede godt, men den 5. Juli kom der en forfærdelig Haglstorm, som piskede Kornet helt ned og tog baade Blade og Bark af Træerne. For den unge Koloni saa det nu meget trist ud. Intet var der at høste, og en streng Vinter fulgte i Hælene paa den store Ødelæggelse. Ingen havde Penge til at købe Kul for, men maatte fyre med sammensnoede Høviske og tørret Kogødning, som de samlede op paa Markerne. Det sidste var forøvrigt udmærket Brændsel, der gav god Varme.

Den følgende Sommer blev meget tør, saa det var stadig trange Tider for Danebodfolkene, men Misheldet og Vanskelighederne bandt dem bestandig tættere sammen, saa de fattige og trange Dage alligevel fik en egen Glans over sig. Og de gamle, som har været med i den svære Tid, ser altid tilbage dertil med en særlig Kærlighed. Her er et Træk, som atter og atter gaar igen i Nybyggernes Historie, og paa mine Rejser rundt om i de danske Kolonier i Amerika hørte jeg atter og atter om dette, at de gode, gamle Dage, hvor de stred og sled for Udkommet og for at være med til at bygge dansk Aandsliv op i det fremmede, er nogle af de skønneste og rigeste i deres Liv.

Efteraaret 1894 holdtes der et Møde i Stenhuset, hvor der ikke var Siddepladser til alle. Pastor Pedersen sagde da: „Nu er Kolonien saa fattig, som den vel kan blive. saa nu maa vi

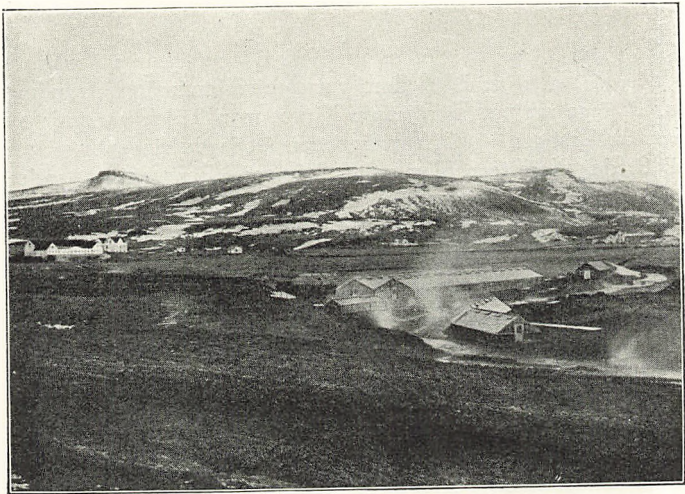
hellere se at faa bygget os en Kirke.“ De fleste vil sikkert synes, at den store Fattigdom var et ejendommeligt Grundlag for at tage fat paa at rejse en Kirke; men Tiden var inde til det, da Trangen og Offervilligheden trods de ringe Kaar var til Stede. Komiteer blev valgt, lidt rede Penge givet, andre lovet, og det hele tog Fart. Kirken fik 600 Siddepladser og kom til at koste 6000 \$. Under stor Højtid og megen Glæde indviedes den i Sommeren 1895.

Pastor Pedersen var Højskoleforstander og Præst i 8 Aar, men solgte saa Skolen til Dorthea og Ole Stevns — senere Højskolefolk i Kvissel og Voldby. Efter 4 Aars Forløb købte Kolonien Højskolen af Stevns, og nuværende Valgmenighedspræst i Ryslinge, Pastor Thorvald Knudsen, blev Forstander. En ny Blomstringstid var dermed inde for Danebod og varede til 1912, da Knudsen blev kaldet til Højskolen i Des Moines, Iowa. Siden hans Bortrejse er det gaaet baade op og ned, og i den forløbne Tid har flere forskellige været knyttet til Skolen. Først kom Halfdan Helweg, nu Forlagshandler i København, dernæst Pastor Ammentorp, nu Præst paa Vejleegn, senere Evald Kristensen, siden Præst og Højskoleforstander i Solvang, Californien. En indfødt Dansk-Amerikaner Alfred Nielsen — Søn af den gamle, i dansk-amerikanske Kredse velkendte Nysted-Pioner Rasmus Nielsen, har ogsaa for en Tid været Højskoleforstander, og sidst virkede Pastor C. P. Højbjerg dér. Begge er imidlertid gaaet ind i anden Virksomhed, og Danebod er i Øjeblikket lukket. For Højskolens gamle, trofaste Støtter er dette en Sorg, men de trøster sig med, som Pastor Kristian Østergaard har skrevet: „Den Sag er aldrig i Verden tabt, som deler Kaar med, hvad Gud har skabt.“

I Aarenes Løb har Kolonien foruden Kirken, Højskolen og Stenhuset faaet en Forsamlingsbygning, Præstebolig og et Børnehjem, saa det er ikke Smaating, som her er skabt ad Frivillighedens Vej. Naar man rejser rundt i Amerika, kan man komme Steder, hvor man synes, at her er Danskerne saa mange, saa de maatte kunne holde lidt mere dansk oppe, end Tilfældet er; andre Steder maa man beundre alt det, de har haaret frem. Danebod Kolonien hører til den sidste Retning, og her har der gennem lange Tider været slaaet Kreds om noget af det bedste fra „Gammellandet“.

Helene Strange.

Islandske Gaarde i Eija fæld.

HALVANDET AAR PAA ISLAND

II nde paa et Gadehjørne et eller andet Sted i København stod tre unge Mænd, en Lollik, en Fynbo og en Jyde — den sidste var mig selv — en straalende Sommermorgen og gættede paa, hvilken Vej vi skulde gaa for at finde Islands Handelsplads. Det eneste, vi vidste, var, at vi skulde over Knippelsbro, og at Skibet, vi skulde med, sejlede Kl. 10.

Der var dog ingen af os, der havde tabt Humøret, og for Fynboen var en Postkasse lige saa vigtig en Ting som Skibet. Han havde nemlig i Haanden et lyserødt Brev, sit første Kærestebrev, hvorpaa han den foregaaende Aften havde ofret 5—6 Ark af sit fine Papir og mindst 3 Timers ihærdigt Arbejde og faaet Lollikens og min varmtføjte Hjælp. Vi havde nemlig truffet hinanden Dagen i Forvejen paa „Dansk-Islandsk Samfund“s Kontor, ved hvis Hjælp vi alle tre kom herop, og var saa bleven enige om at leje Værelse sammen for Natten.

Naa, Postkassen fandt vi, Skibet ogsaa, dog først efter at være havnet hos Burmeister & Wain to Gange og efter, at vi nogle Gange havde faaet at vide, at vi netop nu var drejet en eller to Gader for tidligt eller sent fra.

Paa Skibet traf vi sammen med 19 Karle og 12 Piger, der som vi skulde i Plads paa Island. Blandt dem var en af mine Højskolekammerater fra Ollerup.

Lidt efter vor Ankomst fløjtede Skibet tredie Gang, Post-sækkene kom i en Fart om Bord, det sidste Farvel blev sagt, Landgangsbroen kørt bort, den lille Damper, som skulde slæbe os ud, bundet fast, Skibet kom langsomt i Bevægelse, og hermed var vor Islandsrejse begyndt.

Kun to Timer tog den dejlige Sejlstur op ad Øresund. Denne Tur blev paa Grund af det gode Vejr et smukt Minde at tage med om Danmark. Kl. 12 passerede vi Kronborg, lidt efter Kullen, og snart var vi ude i Kattegat. Nu var der ikke saa meget at se, saa de fleste listede ned for at tage Kahytten i nærmere Øjesyn. Vi skulde være seks i en Kahyt, der ikke var saa stor som det mindste Værelse paa Skolen; men den Ting spillede jo en mindre Rolle, saa efter at vi, som boede i de øverste Køjer, havde øvet os i Op- og Nedstigning ad Stigen, gik vi igen op paa Dækket.

Her var Søsnygen allerede begyndt at skinne igennem Smilet hos en Del af Passagererne, men derved blev det ogsaa den Dag.

Kl. 11 sagde vi Farvel til Skagens Fyr og dermed Danmark ved at synge „Der er et yndigt Land“. Jeg tror ikke, Følelsen af Sangens Værdi og den Kraft, hvormed den blev sunget, nogen Sinde har været større hos os, der vist alle havde været paa en Høj- eller Landbrugsskole.

Næste Morgen kunde vi se Norge, netop saa meget af Landet, at vi kunde blive godt nysgerrige.

Fredag Eftermiddag naaede vi til Færøerne. De fire Timer, vi sejlede mellem dem, var lige saa interessante som Turen gennem Øresund, selv om der ikke var den mindste Lighed. Her var det den store, uberørte Natur med høje, lodrette Klippevægge, som skulde give mig det første, men ikke sidste Indtryk af, hvor mægtig Naturen er. Vi kom fra et Land, hvor alt det smukke var berørt af eller lavet med Menneskehænder, men rejste ud, hvor det smukkeste var den vilde, uberørte Natur.

I Thorshavn fik vi en kærkommen Landlov paa tre Timer. I den første Timestid efter at vi var kommet i Land, gik de fleste af os, som om vi havde nydt temmelig meget af vaade

Varer, Jorden blev nemlig ved at sejle under os til stor Morskab for os selv og andre.

Det vil gaa for vidt at beskrive Thorshavn her, men en enkelt Ting maa nævnes. Vi lagde f. Eks. straks Mærke til, at alt var mere grønt her end i Danmark. En anden Ting, vi bemærkede, var et Hus i Byens Udkant; her hang Fisk og Hvalkød ligesom ved de fleste Huse til Tørring langs Tagskægget. I Kælderen boede Kørne og paa første Sal Folkene. Manden var just færdig med at rense ved Kørne. Han kom ud af Døren med Skovlen og Kosten i Hænderne. Gødningen havde han paa Ryggen i en Kasse, der hang i et Baand, som gik op over Hovedet. Han var klædt som de fleste Færinger i en Dragt, der mindede meget om den danske Nationaldragt. Alle Husene var pænt vedligeholdte og malede, og mange Steder var der smaa Haver foran Husene. I det hele taget fandt vi, at Thorshavn var en dejlig, hyggelig By, hvor vi nok kunde have Lyst at være en Sommer; men nu fløjtede Skibet, og vi maatte om Bord igen. Der var imidlertid blevet for mærkt til, at vi kunde nyde godt af de to Timer, vi endnu sejlede mellem Øerne.

Nu var vi først kommen ud paa Havet, sagde Kaptajnen næste Morgen, da vi kom op paa Dækket. Alle de andre blev ganske roligt i Køjen, da de syntes, denne var mistænkelig urolig. Denne Dag var nemlig den værste paa hele Turen. Bølgerne var ofte saa høje, at man ikke kunde være ethvert Sted paa Dækket; men jeg fandt egentlig, at den Dag var langt den bedste. Hvis jeg bare kunde beskrive, hvor herligt det er at staa og se paa et oprørt Hav en hel Dag, skulde det blive de mest interessante Linier i denne Artikel.

Søndag Morgen Kl. 4 lagde vi til ved Vestmanøerne. Vi kunde desværre ikke komme ind til Byen paa Grund af Stormen, men maatte ligge for Anker bag et Fjæld, hvis Top vi ikke saa for Skyer. Lidt efter kom de smaa Baade næsten som dansende paa Bølgetoppene ud omkring Fjældet. Det var ikke nogen let Sag at faa Varerne ned i de smaa Baade, der snart dukkede helt ned til Kølen for atter at løftes op i Højde med Dækket. Men en Islænding er ikke bange for Søen, selv om den hvert Aar kræver sine Ofre, saa efter et Par Timers Forløb kunde vi lette Anker og sætte Kursen mod Reykjavik, hvor vi kom tidligt samme Aften.

Hele Dagen havde været taaget, saa vi skimtede kun en

enkelt Gang Reykjanæs. Det eneste interessante var Eldey (Ildø), en Klippeblok, der ragede ca. 100 m op af Vandet, og hvis Væg var saa stejl, at store Skibe kunde gaa ind til den.

Straks efter vor Ankomst til Reykjavik maatte vi lægge Mærke til, hvilke forkerte Meninger vi havde næret om Island. Reykjavik, som vi troede var en lille rolig By, ser vi nu som en By, der ikke staar tilbage for Horsens; de har samme Størrelse. Jeg havde troet, at der var ca. 20 Biler i Reykjavik og syntes derfor, det var lidt mærkeligt, at de 20 Biler altid var i den Gade, hvor jeg var. Det viser sig imidlertid, at der er over 1000 Biler i Reykjavik, og at der findes ca. 1700 Biler paa Island i Dag. Bilen er Islændingens vigtigste Transport- og Samfærdselsmiddel. Man kan køre Island rundt i Bil. For kort Tid siden kørte en Bil fra Hornefjord over Sydlandet til Reykjavik, og dermed var Vejen aabnet rundt om Øen, for nordover har Vejen været farbar i længere Tid. Til Akureyri har der begge de to Somre, jeg har været her, gaaet Rutebil to Gange om Ugen.

Naturligvis giver Byen et lidt andet Indtryk end en dansk By. Der findes mange jernbeslaaede Træhuse, som staar i stærk Modsætning til de store, moderne Stenhuse, som der findes en Mængde af. Man ser selvfølgelig ogsaa snart, at Reykjavik er en Fiskerby.

Min Husbond kom ikke efter mig om Aftenen, saa jeg maatte leje mig ind paa et Hotel. Jeg var jo ikke kendt og kom derfor paa Byens næststørste. Her var imidlertid saa overfyldt, at man ikke kunde faa sin Kaffe. Nogle Rejsekammerater og jeg gik derfor paa Byens fineste Hotel og fik paa den Maade et lille ikke særlig godt Indtryk af Island. Hvad vi saa og hørte var en Bunke forfængelige Karle og Piger — de sidstnævntes Ansigt saa man ikke for Pudder og Sminke — bevæge sig efter en melodiløs Jazzmusik, saa vi trak et Lettelsens Suk, da vi slap ud igen. — Nu maa og kan man heldigvis ikke bedømme Island efter det.

Jeg havde faaet oplyst, at der gik en Bil ud til Gaarden, hvor jeg skulde være, næste Morgen Kl. 6 og var da ogsaa saa heldig at vaagne bestemt Kl. 6. Jeg skyndte mig ned paa Bilstationen saa hurtigt som muligt. Her var der en gammel Mand, som ikke forstod et Ord Dansk, og jeg var ikke bedre i Islandsk. Jeg havde nok hørt Islædinge tale og halvsvejs undret mig over, at de forstod hinanden, men at det

kunde være saa tosset at tale med dem, havde jeg næppe troet. Efter at have talt sammen med Tegn og underlige Gerninger et helt Kvarter var vi begge lige kloge; men saa kom der heldigvis en, som kunde lidt Dansk. Han kunde trøste mig med, at Bilen var kørt, og at han ogsaa skulde have været med. Vi blev nu enige om at leje en Privatbil, og paa den Maade kom jeg til en stor Klædefabrik, hvor der var to Danskere. De telefonerede op til Gaarden, som laa et Kvarters Gang derfra. Straks efter kom Gaardens fineste Køretøj, som jeg tog et Billede af. — Paa Island trækker man næsten altid Hesten, og andet Køretøj end de smaa Kærrer kender man ikke; kun enkelte har en Høvogn. Vi fik nu Kufferterne op i Vognen. Kusken tilbød mig at køre med, hvilket jeg dog afslog. Kort Tid efter naaede vi Gaarden, som bestod af nyopførte Stenbygninger i islandsk Stil, med sammenbyggede Sider, saa Stuehus og Kostald kun havde Vinduer mod Syd. Paa Nordsiden var de bygget sammen med Lade og Hestestald. Møddinghuset var under Kostalden, saa naar man rensede, skubbede man bare Gødningsen ned gennem nogle Huller i Skovlegangen — meget praktisk!

Jeg kom ind i en Stue, der nærmest mindede om en dansk Dagligstue. Her gav Konen, der skulde blive den bedste Madmoder, jeg hidtil har haft, mig et Glas Sødmælk med Smaakager til. Mælk betragtes og serveres som en finere Drik end Kaffe paa de allerfleste Gaarde. Konen viste mig nu rundt i Husene, øjensynlig glad og veltilfreds med det hele, hvilket man vil forstaa, naar man hører, at de for 25 Aar siden begyndte i en Jordhytte med en Ko og et halvt Hundrede Faar. Nu kunde hun vise mig en endnu finere Stue, et pænt Sovekammer og tre gode Værelser paa Loftet, hvoraf jeg skulde dele det ene med to Islændinge. I Kælderen var der Køkken og en Stue, hvor vi spiste. I Kostalden stod der nu 15 gode Køer. Omkring Gaarden var der et stort Stykke Land, som gennem mange Aars støt Arbejde var forvandlet til de fineste Græsmarker; intet Under, man kunde se paa Konen, at hun kendte Arbejdets sande Glæde.

Lidt efter kom Manden, en god og støt islandsk Bonde, hjem fra Marken. Han forstod Dansk, men talte det daarligt; dog, Samtalen gik bedre med ham end med Konen. Jeg fik at vide, at de havde en Søn, der havde været i Dan-

mark, og at vi havde en dansk Gartner til Nabo, og dermed syntes jeg, Dagen var reddet, for jeg havde opdaget, at Islandsk ikke var saa let at tale.

Nu maa jeg hellere dele min Beskrivelse af Opholdet i fire Dele, nemlig Omtalen af Kosten, Arbejdet, Folkene og et Par Udflugter.

Da jeg kom, hang der et Par Fisk ude paa et Stakit, og der blev de hængende 4—5 Dage. Jeg spekulerede naturligvis over, hvad de skulde bruges til. Gaaden blev imidlertid løst den femte Dags Eftermiddag. Hen mod Aften kom Konen og spurgte en af Karlene, om han vilde give Fiskene en Omgang med Hammeren. Vi var ved at køre Gødning, saa Karlens Fingre var alt andet end rene; men det lod ikke til at genere ham, han tog Fiskene, gav dem en ordentlig Omgang med en Hammer paa en stor Sten og rev dem i lange Trevler, hvorefter de var klar til Servering — Vask og Kogning var overflødig. Ved Bordet vilde Konen, som syntes, det var den fineste Mad, endelig, at jeg skulde smage Fisken, som er en af Islændingenenes Livretter. Jeg sagde „Nej Tak!“ for jeg tænkte stadig paa Karlens Fingre, men Enden paa Visen blev, at jeg fik et Stykke, som ved den første den bedste Lejlighed forsvandt i mine Lommer. Senere har jeg spist megen Harfisk (Haardfisk), som den kaldes. Om den har været behandlet paa samme Maade, ved jeg ikke; jeg har i det mindste ikke set det. En anden islandsk Nationalret er Skyr (Skir). Den er for Resten ogsaa min Livret nu, naar den bruges alene. Men de bruger den ofte rørt sammen med Havregrød, og saa er den slem for en Nybegynder. Skyr er Sødme, som man ved Hjælp af Syre faar til at løbe sammen til en fast Masse, nærmest som Grød. Desuden spises Blodpølser af Faarene, og naar de er gamle, kan de nok rive lidt i Halsen.

Det var tre helt fremmede Retter for Danskerne, men man kan ikke klage paa Maden, selv om man faar Klipfisk tolv og Havregrød fjorten Gange om Ugen, nemlig Klipfisk fem Gange til Middag og hver Aften Plukfisk, samt Havregrød Morgen og Aften hver Dag. Kaffe, Brød og Smaakager nydes nærmest som i Danmark. Kosten kan jo godt synes lidt ensformig til Tider, men den Ting maa man lære ikke at bekymre sig om; thi det er et daarligt Mandfolk, der lader Maden gaa frem for det daglige Arbejde, og for Arbejdet

har min Interesse været større end nogen Sinde i Danmark.

Til et islandsk Landbrug kræves ikke saa alsidigt uddannede Mænd som i Danmark. En Islænding har sine Køer og sine Faar, og dem avler han Hø til. Den Tid, der bliver tilovers, bruger han til at opdyrke nyt Land. Det sidste har i de senere Aar gaaet med rivende Fart; der er saaledes i de sidste 5 Aar opdyrket lige saa meget som i de 100 Aar lige før, hvilket særlig skyldes Traktoren. Udviklingen paa Island er for os Danske næsten unaturlig, hvilket vel kommer af, at Island før Dampskibets og Telegrafens Opfindelse nærmest var afskaaret fra den øvrige Verden og derfor ikke kunde følge med i Udviklingen; men før femten—tyve Aar siden fandt disse Opfindelser ogsaa Vej til Island. Paa den Tid kom der maaske kun et Skib hele Vinteren; nu kommer der som Regel et om Ugen, dels danske, dels islandske. Dette har gjort, at de gamle Træhuse pludselig afløses af store, moderne Stenhuse, som Englands eller Danmarks mest moderne Arkitekter har lavet Tegningerne til. Før maatte man gaa eller ride; nu er Hesten afløst af store 7 Personers Buick eller Studebaker, Biler, der har vist sig at være de mest velegnede for islandske Veje, som ikke alle Steder er lige gode. Ligesaa med Opdyrkningen. Det, som en islandsk Bonde før var Aar om med sine daarlige Plove og smaa Heste, ja, han benyttede maaske kun Spaden og Greben, klarer Traktoren nu paa faa Dage!

Disse Modsætninger gør sig ofte gældende. Hvis man f. Eks. skal i Byen, maa man gaa, ride eller leje en stor hypermoderne Bil — man gør altid det sidste. Skal man pløje et Stykke, har man kun de smaa Heste og en ussel Plov eller en stornymoderne Traktor.

Om Vinteren laver Islændingene ikke meget; men den 21. April har vi Sommerens første Dag, der fejres næsten som Nytaar hjemme. Aftenen i Forvejen takker man for Vinteren, og om Morgenen ønsker man hinanden glædelig Sommer, og nu rykker man ud med Spaden for at grave Grøfterne i det Stykke Land, som skal opdyrkes dette Foraar.

Den 12. Sommeruge, den anden Søndag i Juli, begynder man at slaa Hø. Hvis man ønsker onde Aander fordrevet i Høetiden og Herrens Velsignelse, maa man begynde Lørdag Aften, hvilket enhver respektabel islandsk Bonde ogsaa gør. Fra nu af arbejder man uanset Vejret hver Dag i Høet. I

Høet rides hjem.

Regnvejr slaar man, og i Tørvejr vender og drejer man Høet, saa ofte det lader sig gøre, for at udnytte Tørken mest muligt. Det opdyrkede Land slaas med Slaamaskine, Udmarkerne med Le. Alt Høet vendes og rives sammen med Haandriver. Fra det opdyrkede Land kørte vi Høet hjem, men i Udmarken blev det bundet sammen med Reb og hængt paa Hesteryg. Høhøsten ender med et Gilde, hvor der spises, drikkes og danses til langt ud paa Natten.

Paa Mandagen i den 21. Sommeruge — omkring 20. September — skal man samle Faarene. Tidligt om Morgenen rider en Mand fra hver Gaard langt ind i Fjældet for at samle Faarene hjem til Vinteren. De drives i samlet Flok ned til „Retten“. Samme Dag samler man Faarene, som er nærmest ved, hjem til Gaarden. Her skilles vore egne Faar fra, og de, som bliver tilbage, drives ligeledes ud til „Retten“, hvor der nu er en Flok, som tæller Tusinder. Næste Dag skal alle til „Retten“; det er Islændingenenes store Dag. „Retten“ har gennem Aarhundreder været Stedet, hvor alle mødtes. Om Morgenen drives Faarene ind i „Retten“, der har Form som en Halvcirkel, hvorom der gaar en anden Halvcirkel. Imellem de to Halvcirkler har hver Mand, som hører til Kredsen, en Fold, der er smal mod den inderste og bredere mod den yderste Halvcirkel. Faarene sorteres nu paa den

»Retten«, hvor Faarene fordeles.

Maade, at hver især tager sine Faar og sætter ind i sin Fold, hvorefter de drives hjem til Gaarden. De Faar, som ingen kendes ved, drives til „Retten“ i næste Kreds, hvor der saa er Rette næste Dag, og saadan gaar det Landet over. En saadan Samling foretages 3 Gange med en halv Maanedes Mellemrum, men den første er langt den største.

Kvægavlen har omkring de store Byer stor Betydning og ikke mindst her ved Reykjavik. Her har de fleste Gaarde mellem 15 og 30 Køer, en enkelt har 160. Mælken hentes daglig i store Biler, der er indrettet saaledes, at de kan tage 6—8 Passagerer, saa de virker som en Slags Rutebiler sam- tidig.

Om Islands Befolkning har jeg ikke meget at skrive, kun dette, at Danskerne maa slet ikke gaa og tro, at Islændingene er nogle snavsede, uoplyste Skabninger. Nej, tværtimod! De gaar maaske ikke saa moderne klædt, men Tøjet er som Regel baade pænt og rent. Dertil kommer saa, at Islændingene er overordentlig flinke og gæstfrie Folk, I enhver Islændings Bogsamling findes danske og som oftest ogsaa engelske Bøger, ikke til Pynt, men til Læsning.

I den Tid, jeg har været paa Island, har jeg været paa fem Udflugter, der egentlig kun kan regnes for tre, eftersom jeg har været ved Gullfoss og paa Esja to Gange og endelig i Borgafjord en Gang.

Jeg vil nu holde mig til den første Tur til Gullfoss. En Lørdag Aften startede vi, tolv Islændinge og to Danskere, i en stor Rutebil mod Ølfusaabro, der ligger paa det store Lavland, som findes mod Syd. For at komme her maatte vi over det ca. 1000 m høje Kampen. Omtrent oppe paa Toppen imellem Snedriverne boede en dansk Gartner, som vi besøgte. Man siger, at hans Drivhus er Verdens højest liggende. Fisdusen var naturligvis en varm Kilde. Ned ad Kampen gik vi for rigtigt at nyde Udsigten. Lige under Kampen ligger et Gartneri, et Mejeri og et Tuberkulosehospital, alt drevet og opvarmet af varme Kilder, som her findes i stor Mængde. Blandt dem er Gryla, der springer ca. 10 m i Vejret, og som nu er Islands højest springende Kilde. Inde paa Sletten ligger Ølfusaa, som er den eneste Købstad, der ikke har Forbindelse med Havet. Længst ude skimtes Havet og helt i Baggrunden Vestmannøerne. Vejen var ogsaa nok værd at lægge Mærke til; den snoede sig ned ad Fjældssiden i 23 skarpe Bøjninger.

Vi kørte nu til en Præstegaard, hvor vi kom Kl. 4, og her sov vi til næste Dag Kl. 8, da vi fortsatte til Gullfoss. Længe før vi kom dertil, saas den Taage, som frembringes ved de mægtige Vandmassers Fald mod de haarde Klipper. Lidt efter kunde man begynde at høre et svagt Spektakel, der efterhaanden, som vi kom nærmere, blev til en øredøvende Larm. Man bliver mærkelig betaget ved at staa over for saadanne Naturkræfter, som her har frie Tøjler. Billedet giver desværre ikke noget Indtryk af, hvor store og mægtige Kræfter, der her i Forening med betagende Skønhed giver sig til Kende.

Fra Gullfoss kørte vi til Langavat, Islands største Højskole, som om Vinteren har 130 Karle og Piger, men om Sommeren er der Hotel. Skoleliv om Sommeren kendes ikke paa Island. Skolen var helt igennem moderne. Bekvemmeligheder som Centralvarme og Svømmehal var til Stede. Hele Skolen blev opvarmet, Maden kogt og det elektriske Lys lavet af en varm Kilde.

Nu maatte vi op over en stor Lavamark for at komme til Tingvalla, der er det Sted, hvor Islands gamle Alting blev sat for nu godt 1000 Aar siden, og som samtidig er et af Islands smukkeste Steder. At beskrive det vil gaa alt for vidt, det er ogsaa gjort saa mange Steder og meget bedre, end jeg kan gøre det. Jeg skal dog nævne, at her findes vist Verdens klareste Vand. Selv paa 10 Meters Dybde ses Bunden ganske tydeligt.

En anden Udflugt gik til Borgafjord. Da var vi 6 Danske. Vi besøgte der Islands største Landbrugsskole, Hvanseyri, og var til Indvielsesfest paa Reykholt, en Højskole, der flytter fra de gamle Jord- og Træhuse over i en moderne Bygning, der efter sin Størrelse overgaar langt, hvad jeg har set i Danmark. Her var en stor Svømmehal, der fik Vand fra en varm Kilde, som samtidig kogte Maden og leverede elektrisk Lys. Vi saa de gamle saavel som den nye Bygning, hvis Taarn endnu ikke var helt færdigt. Paa Hjemvejen kørte vi over Kalbedal, en Strækning paa 100 km af næsten ufremkommelige Veje oppe mellem Snedriver og store Sten, som var det eneste, vi saa i de 5 Timer, Turen varede. Hvis nogen har prøvet en saadan, vil de vide, at man føler sig mærkeligt lille, i en saa mægtig og vild Natur, hvor ikke det ringeste Tegn paa Liv findes. Tænk engang — at komme fra Danmark, hvor der er plantet Træer langs Vejene og bag dem de fede, frugtbare Marker og dejlige, hyggelige Bondegårde, og saa ind paa en Strækning, hvor der kun ses Sten og Lava, saa langt Øjet rækker. Den eneste Afbrydelse i denne vilde Natur er Vejen, der er opstaaet paa den Maade, at den første Bil har listet sig igennem ved at sno sig uden om de værste Huller og Sten. Ud over at vælte en enkelt Sten til Side er der aldrig lagt noget Arbejde paa en saadan Vej, og paa den Maade er mange af Islands Veje, som i Dag befærdes, blevet til.

Endelig var jeg paa Esja, som er et Fjeld, der ligger ikke langt herfra. Da jeg kom, mente jeg, at der kunde jeg snart gaa op, men jeg blev klogere, da jeg først kom i Gang med Opgaven. Hele tre Timer brugte vi til at naa op, men saa kunde vi ogsaa se et godt Stykke bort. Vi saa f. Eks. Hekla, som var 100 km borte, ganske tydeligt. Skønt det var den 19. Juli, laa der en Masse Sne, særlig hvor Solen ikke kunde komme til.

Alt, som her er nævnt, kan enhver, uanset hvad Gaard eller Sted han kommer til, se og opleve; men jeg har haft det Held, om man kan kalde det saadan, at komme paa Gaarde, hvor vi havde varme Kilder. Paa den første Gaard (til højre paa 1. Billede) brugtes de kun til gennem Centralvarmeanlæg at opvarme Stuehuset og et Drivhus, den danske Gartner havde. Jeg var der imidlertid kun i 5 Maaneder, saa rejste jeg over paa Nabogaarden (til venstre paa Billedet) som Fodermester, hvorved jeg opnaaede større Løn og mere selv-

stændigt Arbejde, og her er jeg nu begyndt paa andet Aar. Gaarden, som jeg tror er en af Islands smukkeste, har 30 Køer, 5—6 Ungkreaturer og 40 Svin, som jeg sidste Aar sammen med en Islænding og i Aar sammen med en Dansker passer og malter. Her bruges de varme Kilder over hele Gaarden, og selv i Kostalden er der indlagt Varme. Men desuden har vi Islands største Drivhuse, som ses paa Billedet. De to smaa i Forgrunden ejer den danske Gartner, og det var for 4 Aar siden Islands største.

Omkring Kilderne er der som Regel noget varm Jord, og her har man dyrket Majroer, Kaalrabi, Kartoffler og senere mange andre Grøntsager, navnlig Kaal. Dette har særlig haft min Interesse, for jeg saa jo sidste Aar, at det hele manglede meget i at være fuldkomment. Jeg skrev derfor til Danmark efter Læggekartofler, som her paa Gaarden blev drevet frem til at give fine Resultater. 5 Kartoffler, der vejer fra 750—800 Gram, er i denne Tid udstillet i et Vindue i Reykjavik som Islands største. Jeg havde selv 500 m² med Majroer og Kaalrabi. De første sælges saa store som et Æg, og Kaalrabierne, naar de er saa store som en Kop. Den 26. Juni kunde jeg som den første begynde at sælge i Reykjavik. For hver Majroe fik jeg 4 Øre, og for Kaalrabierne 12 Øre pr. Stk. Ialt havde jeg 350 Kr. netto paa det Stykke Jord. Kaalrabi avles kun til Spisebrug.

Endnu kan man rejse til Island uden at tabe Penge, særlig hvis man har Plads gennem „Dansk-Islandsk Samfund“. Her har Lønnen i de sidste Aar været 100 Kr. pr. Md. Men fri Rejse, som jeg havde, gives ikke mere. Arbejdsløsheden er her ligesom i andre Lande i de sidste Aar vokset med stor Hastighed, hvorved Konkurrencen blandt vi unge bliver større og større for hver Dag. Men de dygtigste vil altid kunne hævde sig og derfor:

Vaagn op, du danske Mand!
 Det er Tid at prøve Kræfter.
 En daarlig, modløs Mand er den,
 som i Kampen nu giver efter.
 Vær ej bange for en Arbejdsdag,
 tænk ej paa Mad og Velbehag!
 Da vil du se, at Livet lykkes;
 kun med Arbejde som Baggrund den rette Lykke bygges.

Kr. Hyldahl Kristensen.

Skolestuen.

NYT TIL OG FRA KØNG-ELEVER

Efter et femaarigt Højskoleophold paa Køng rykkede vi vore Teltpæle op og flyttede til Søllested pr. Glamsbjerg. Men Forbindelsen med Højskolen har vi ikke givet Slip paa. Der til har vi haft for mange gode Stunder med Skovs og dem, der havde deres daglige Færd dér. Gode Minder har vi taget med os, og tit bliver de taget frem og drøftet. Saa ofte Lejlighed gives, kommer vi paa Højskolen. Det glæder os, at der i Vinter er et stort Elevhold, og at Arbejdet gaar udmærket.

Vi siger Hr. og Fru Skov oprigtig Tak for fem gode Højskoleaar paa Køng.

Vi føler ogsaa Trang til at takke de mange Elever, vi gennem Aarene har arbejdet med. Tak for Arbejdet i Skolestuen og Timerne udenfor!

Det vilde føre for vidt at nævne de enkelte Medarbejdere, men dem alle sender vi en venlig Hilsen med Tak for udmærket Samarbejde.

En femaarig Lærervirksomhed ved en Skole giver et nøje Kendskab til Forholdene, og ud fra dette Kendskab til Køng Højskole ønsker vi, at mange unge i kommende Dage — trods Krisetider — maa faa Lejlighed til et Ophold paa Køng.

Vi er nu gaaet ind i Rækken af „gamle Elever“, og sammen med dem ønsker vi Køng Højskole en god Fremtid. Og i disse økonomisk vanskelige Tider vil sikkert alle vi, der har oplevet noget godt under vort Højskoleophold, staa sammen om vor gamle Skole og hjælpe den til stadig at faa fuldt Hus.

Fra vort nye Hjem sender vi en venlig Julehilsen til Aarskriftets Læsere nær og fjern. *Ella og Einar Meldgaard.*

Ogsaa jeg ønsker en Hilsen med Aarskriftet. Som nogle af jer maaske ved, er jeg rejst fra Højskolen og er fra 1. Decbr. antaget som Elev paa Nyborg Sygehus. Den 8. December — min første Fridag — benytter jeg til en Tur til Højskolen. Om min nye Plads kan jeg ikke sige stort, da jeg kun har været i Nyborg saa kort Tid, men derom en anden Gang. — Det var underligt at rejse fra Højskolen fra den Gerning, som har været min i snart 6 Aar. Midt i Travlheden paa Sygehuset mindes jeg de mange gode Timer, vi har haft sammen her paa Køng Højskole. Derfor med denne Hilsen en hjertelig Tak til Hr. og Fru Skov for Samarbejdet og for det Hjem, vi føler, vi tilhører, mens vi er her, og længes imod, naar vi er rejst derfra. Tak til mine Medarbejdere for godt Samarbejde, og sidst, men ikke mindst, min inderlige Tak til gamle Elever, fordi I vilde besøge Køng Højskole. Lad os alle, hvem der føler, de har noget at sige Køng Højskole Tak for, staa sammen og hjælpe den i Tiderne, der kommer. Og med Ønsket om gode Arbejdsaar for Skolen og for dem, der arbejder der, samt de bedste Hilsener og Ønsker om en velsignet Julefest og et godt Nytaar er jeg jeres hengivne

Agnes Henriksen,

Nyborg Sygehus, Nyborg.

Den 24. november modtog jeg et brev fra Andrup ved Esbjerg. Jeg tænkte, da jeg åbnede brevet: „Efter jul faar vi atter Oluf Willadsen som elev!“ Men jeg havde glædet mig for tidlig. Det var et sørgeligt budskab, købmand Willadsen måtte bringe. Hans gode, trofaste søn, vor flittige og elskelige elev og kammerat er ikke mere. Købmand Willadsen

fortæller i sit stærkt personlige brev, at sønnens brev, som gengives her, ikke blev sendt før, fordi der indtrådte en bedring i hans tilstand, og han håbede på helbredelse. Dog, døden ventede ham; han led til tider meget, men med tålmod bar han sine tilskikkelser. „Olufs spor i livet er som spor trådt i sne,“ skriver hans fader, men nævner derefter, at i hjemmet er sporene mejslet i sten. Vi her på skolen og hans kammerater føler med Oluf Willadsens nærmeste, og jeg er sikker på, at fik han ikke lov til at øve en mandsgærning, har han dog efterladt sig spor af anden art. Jeg ved, at han fik meget ud af sit højskoleophold, og hans bedste sang var: „Lad lykkens ganger springe“. En sådan elev og kammerat vil vi mindes. Han har sat spor i vort liv! — Oluf blev knap 20 år gammel. Den 11. november blev han stedt til hvile, og 250 mennesker fulgte ham til graven. O. S.

Andrup, den 24/8 1932.

Kære Forstander Skov og Hustru!

Min hjerteligste Tak for Indbydelsen til Elevmødetovre hos Eder! Det vilde have glædet mig overordentligt at se Fyens Æblegaard og Humlehave i Sommerpragt. Men, ak, det skulde desværre ikke være saa. En Blodsygdom har suget Kraften og Saften af mit Legeme, saa jeg nu kun er en Skygge af mit forrige Jeg. Jeg har paa smaa Afbrydelser nær ligget i Sengen siden Jul. Mit Haab den triste, lange Vinter igennem stod til Sommeren, der skulde bringe Varme og Grøde, Helse og Sundhed til Natur og Mennesker. Dog, Vaaren blev for mig en Skuffelse, den bragte ingen Standsning i min Sygdom, men lod den skride frem ad sin Bane. Tænk — en Mand, der sidder og ser paa et Timeglas og ved, at naar Sandet er løbet ned, er Timen ude, Løbet Slut. Saaledes, naar jeg holder mine hvide, gennemsigtige Fingre op mod Solens Lys og ser, hvorledes Blodets Strøm mindskes Dag for Dag, holder op at rinde og standser, naar Timen er inde. Dog, før Englen løfter sin Vinge til Slag, og jeg forsvinder bag det Murværk, intet Øje kan gennemskue, vil jeg bringe mine Lærere og Kammerater paa Køng Højskole Vinteren 1930—31 min sidste Hilsen og Tak for den glade, lærerige Skoletid, hvorfra jeg kun har gode og lyse Minder. Farvel og Levvel! Mine bedste Tanker og Ønsker følger Eder!

Eders Oluf Willadsen.

Af smånyt om gamle elever har vi ikke meget, men vi giver, hvad vi har:

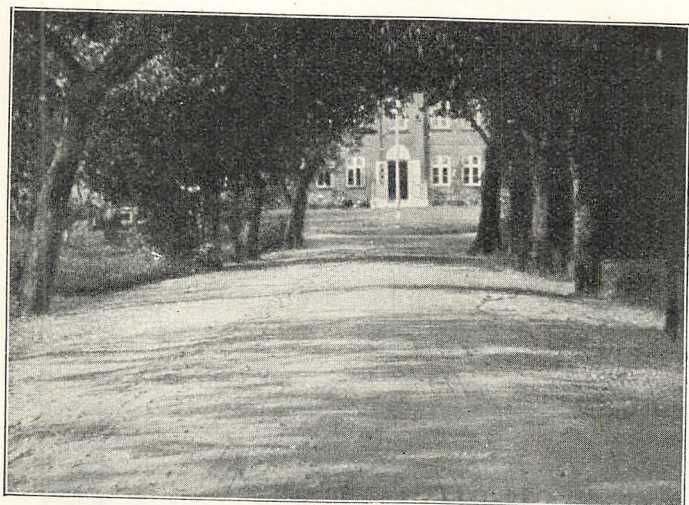
Martin Hørdum blev gift i maj måned 1931 og bor i Korup ved Rønde. Han var så uheldig at miste to fingre i slåmaskinen, og sygehusopholdet i den travle sommertid kom meget ubejljlgt for ham. — Hans Rasmussen, Ørslev ved Vordingborg, har haft den sorg at miste sin hustru. De havde to børn, og han havde begyndt at bygge, så alt tegnede ellers lyst for dem. — Aksel Nielsen og Else Andersen — begge Køngelever — er blevet gift i efteråret og har bosat sig i Odense. — Ejner Nielsen, Anderup, holdt bryllup den 12. maj og bor nu i Skallebølle. — Inger Therkildsen er gift Holm. Adressen er uforandret. Vi ønsker til lykke. — Hans Rahbek er nok endnu på Varde sygehus. Jeg besøgte ham, da jeg i september var i Vestjylland. Han var dog ved godt humør og håber at få sin førlighed igen. Hans søster var næsten rask. — En anden gammel elev, Karl Hansen, Kragelund, som herfra kom til Horne, har også været ude for en slem kørselsulykke. En hest blev sky og slæbte ham et langt stykke. Vi har besøgt ham nogle gange på Faaborg sygehus, hvor han tilbragte foråret og sommeren. Nu er han rejst hjem og har det forholdsvis godt. — Karen Prier har døjet med sygdom og været på sygehus, men er ventelig rask nu. — Martine Pedersen, Hæsum, har haft den sorg at miste sin 20-årige broder, som døde af et hjerteslag, da han var på en cykletur. — Ruth Markussen er ked af, at hun som repræsentant intet nyt har at bringe fra kammeraterne. Dog fortæller hun, at hun har besøgt Marie Hansen, gift Svendsen, Vollum. Marie bor i sin fødegård. Hendes broder, Richardt, er også blevet gift og har fået jord fra gården, hvor han har bygget. — Mariane Hansen, Bækgård, har opholdt sig på kuranstalten ved Hald i 3 måneder. Hun besøgte på hjemvejen Anna og Margrete Jensen — sidstnævnte er gift Poulsen.

Om arbejdet på vinterskolen er kun godt at melde. Vi har før jul 43 elever, og der er indmeldt 14 mere, så efter jul bliver her propfuldt hus. Halvdelen er landmænd og halvdelen håndværkere. — I stedet for Meldgård har vi antaget lærer Jørgen Jørgensen. Han har virket ved flere højskoler og står altså ikke fremmed overfor arbejdet. Hans hustru har lærerindeuddannelse, og de har begge vist, at de vil gøre deres bedste for eleverne. Landbrugskandidat Slipsager er

ikke alene en dygtig faglærer, men går med liv og lyst op i højskolelivet. Han kan sætte liv i salen, når ungdommen skal more sig, og hans sang virker opmuntrende på os alle.

Nedennævnte tillidsmænd og kvinder for de forskellige elevhold modtager meddelelser om gamle elever til offentliggørelse i „Nyt fra og til Køngselever“. Bidrag til årsskriftet sendes til skolen inden 1. oktober.

Taksationsmand P. Nielsen, Flemløse, grd. Gorm Larsen, Gummerup, Glamsbjerg, husmand Frederik Olsen, Holte pr. Glamsbjerg, frk. Ruth Markussen, Alminde, gartner Johannes Olsen, Husemose pr. Holmstrup, fru Anna Petersen, Højbjerg pr. Glamsbjerg, L. P. Hansen, Skydebjerg pr. Aarup, fru Ella Rasmussen, Lem præstegaard pr. Brodal, husmand Søren Nielsen, Alenbæk pr. Glamsbjerg, frk. Mariane Hansen, Bækgaard pr. Glamsbjerg, Johs. Hansen, Illebølle, Lange-land, frk. Karen Jørgensen, Vester Hæsingemark, Brobyværk St., kontrolassistent Aage Andersen, Tommerup, frk. Birgitte Abrahamsen, Alderslyst, Silkeborg, Hans Jørgensen, Linien, Haarby, frk. Edith Nielsen, Nørreby, Femø pr. Maribo, Valdemar Petersen, Horslunde, frk. Mary Andersen, Damgaard, Gummerup pr. Glamsbjerg, tømrersv. Th. Nielsen, Oksbøl, frk. Astrid Andersen, Tjenergaarden, Køng pr. Glamsbjerg, Gustav Bang, Føns, Nr. Åby, frk. Edith Jacobsen, Ravnebjerg pr. Holmstrup.

KØNG HØJSKOLE 1922—1932

Det er måske fordringsfuldt — i henhold til overskriften — at lægge beslag på opmærksomheden, fordi man har haft sin gærning på et sted i 10 år. Men mine tanker er ofte i dette efterår gået tilbage og har fæstnet sig så ved én og så ved en anden tildragelse skolen vedrørende i tiåret 1922—32, og når jeg nu skriver lidt om dette tidsrum, tjener det til min undskyldning, at andre i anledning af min 50 års fødselsdag den 18. oktober også har skrevet om skolen, og så synes jeg jo, at årsskriftet til gamle elever ikke helt kan fortie det lille jubilæum.

I en af fødselsdagsartiklerne nævnes, at det var noget af et vovestykke at tage højskolearbejdet op her for 10 år siden. Sådan tænkte jeg dog ikke dengang. Da jeg rejste herved for at se på skolen — en afstikker på en rejse med hovedbanen over Fyn — blev jeg betaget af egnens skønhed. Det var en herlig frisk forårsdag. Jeg sad i Assenstoget og nød udsigten mod øst over mod Verninge og Nr. Broby, og da jeg gik fra Glamsbjerg ned til skolen, frydede jeg mig over udsynet til Strandby og Jordløse banker. Opfyldt som jeg

var af mine rejseindtryk, undervurderede jeg ikke skolens bygninger, hvad jeg senere har måttet erkende. Da jeg kom hjem og begejstret fortalte, at nu havde jeg fundet det sted, hvor jeg mente, vi skulde have vor egen skole, blev min kone ikke lidt forbavset ved at høre, det var i Køng. Jeg havde nemlig været i Jylland, hvor jeg — efter opfordring — så på en anden skole, og det var uden min kones vidende, at jeg lagde rejsen om ad Køng. — At sagen kom i orden, skyldes især de to mænd, som senere rejste til Kgs. Lyngby for at forhandle med os. Vi forstod, at det lå dem og flere her på egnen stærkt på sinde, at her blev øvet et grundtvigsk højskolearbejde. Den ene af disse mænd var Laurits Andersen, Truelsemosegaard. Ved et offentligt møde opfordrede han deltagerne til at slutte kreds om skolen for derved at fremme det åndelige liv her på egnen. Den anden var Vilhelm Møller, Landmålergården, som i årsskriftet for 1923 udtaler sin forventning om, at „Køng højskoles navn vil komme til at lyse med glans for en kreds af dansk ungdom; og det er mit håb, at skolen må blive et samlingssted, hvor omegnens beboere må samles til store og gode møder“.

Allerede den første vinter, vi holdt skole her, havde vi adskillige offentlige møder. Men for at være i kontakt med deltagerne og for at bevare forbindelsen med gamle elever stiftedes „Køng højskole- og elevforening“ i foråret 1923. I styrelsen sidder endnu fire af de først valgte medlemmer: Julie Durck, Køng, Laurits Jensen, Glamsbjerg, Frederik Olsen, Holte, og Olaf Skov. — Gennem årsskriftet, som foreningen udgiver, kan gamle elever følge med i, hvad her foregår. De årlige elevmøder er blevet besøgt af stadig flere, og foreningen har kunnet yde hjælp til adskillige, som derved fik lejlighed til at besøge skolen. — Møderne, som bestyrelsen har planlagt, har haft god tilslutning, og mange udmærkede mænd og kvinder har ført ordet.

Det er et betydeligt antal elever, vi har haft i årenes løb. I spisestuen hænger der nu 20 elevbilleder fra de sidste 10 år, og selv om man ikke daglig ser på hvert af de ca. tusinde ansigter — elever og lærere og hjælpere — som billederne viser, sker det ofte, at man dvæler foran et billede for at finde en eller anden gammel elev, som er på tale, og når øjet søger hen over gruppen, kommer minderne om andre frem. Spørger vi protokollen med elevernes navne, kan den for-

Første pigehold på udflugt.

tælle, at skolen i årene 1922—32 har haft 730 elever; gennemsnitstallet på vinterskolen har været 46 og på sommerskolen 27. Af vintereleverne var de 170 håndværkere. For femåret 1922—27 var gennemsnitstallet 45 på karleskolen og 26 på pigeskolen. Der er altså en lille fremgang i de sidste fem år, men tallene har været omtrent de samme fra år til år. Det har været en stor fordel, selv om vi af økonomiske grunde kunde ønske nogle flere elever på pigeskolen.

Af skolens nuværende lærere har bygmester Jensen og konsulent Dinesen virket her, før min kone og jeg kom her til. Olaf Andersen, som har haft timer her tiåret igennem, er også fremdeles lærer ved skolen. Af vore hjælpere i kortere eller længere tid nævner jeg landbrugskandidat Benzons, som virkede her vinteren 1922—23. Han rejste til Amerika for at skabe sig en stilling dér. — Landbrugskandidat Vigen var os en trofast hjælper fra 1923 til sin død 1930. Derefter besøgte landbrugskand. E. Nielsen den faglige undervisning i to vintre. Han købte i foråret gården „Sivholm“ ved Turup. — Cand. theol. Th. Sparre var lærer her i 1923; han er præst i Torrild ved Odder. Cand. phil. Karlo Fisker virkede her kun

en vinter, fortsatte så sine studier og er nu præst i Dybe-Ramme ved Lemvig. Hans afløser Martin N. Hansen gik efter et års lærergerning her over til biblioteksvirksomhed og er bibliotekar i „Fyns stifts læseforening“. Derefter var seminarist Johs. Markvardsen her et år, og hans afløser blev lærer Meldsgård, som var os en god hjælp i 5 år. Han er nu førstelærer i vort nabosogn Søllested ved Glamsbjerg. — Som faste hjælpere på sommerskolen har vi haft frkn. Dagny Rasmussen og Kirstine Voigt (1923), Maren Krog (1924), Gerda Olsen (1925—29), Agnes Henriksen (1927—32) og Ester Aaby, som har virket her i 3 somre. — Flere mænd, som har eller har haft deres gærning her på egnen, har ydet os god hjælp, når det gjaldt enkelte timer. Jeg nævner skolebestyrer Skriver og præsterne Pontoppidan-Thyssen og Kelstrup.

Da vi i august 1922 kom til Køng højskole, tog vi straks fat på den istandsættelse, som altid er nødvendig, når et nyt elevhold ventes. Og da vi nåede november, syntes vi, at de ydre forhold var helt gode, og eleverne klagede da heller ikke. — Så længe skolen ikke var vor ejendom, kunde vi ikke tænke på større bekostninger. Det blev den 1924, og vi fik samme år ordnet haven. Da vi kom her, var den nuværende baghave grusgrav. Den blev jævnet, og hele haven blev plantet til med buske og træer. — Det følgende år fik vi nye borde og bænke i skolestuen, da de gamle i høj grad trængte til afløsning. — 1926 tog vi fat på den store omlavning i hovedbygningen, og for at få skolestuen tilfredsstillende, måtte vi opføre en tilbygning. Det hele blev praktisk indrettet, og vi fik samtidig centralvarmeanlæg.

Sommeren 1927 holdt skolen 50 års jubilæum, og på facaden indsattes et smukt minderelief for skolens første forstanderpar, Niels og Signe Kierkegård. Det blev skænket af gamle elever og udført af kunstneren Gunnar Hansen, som i den følgende tid syslede med tanken om en ny talerstol. Den blev udført i moseeg, og da den fik form, viste det sig, at den blev både ejendommelig og smuk.

Der gik nu et par år, hvor vi glædede os over de skete forbedringer, men et svagt punkt var der dog at pege på. Det var ikke den kønne og gode elevbygning, som min formand, Juhl Andersen, havde fået rejst, nej, det var gymnastiksalen. Den var næsten umulig at varme op til møderne, og det var knap nok, at gymnasterne kunde arbejde sig til varme, når taget

Landmændenes besøg på »Grevegaarden«.

var dækket af iskrystaller. Da vi også manglede en ordentlig lærerlejlighed — Meldgårds havde i tre år taget til takke med kvisten — tog vi 1930 fat på ombygningen af gymnastiksalen. Et stokværk blev bygget ovenpå, ved østenden opførtes en forstue, og mod vest byggedes scene og badeværelse. Et centralvarmeanlæg blev anbragt under scenen, og derfra får ikke alene nordfløjen, men også 7 værelser i elevfløjen varme.

Disse to store omlavninger og udvidelser har kostet over 25,000 kr., så det kneb med at få råd til at udsmykke salen. Men så kom egnens folk og gamle elever os til hjælp, idet en bazar gav et smukt overskud til formålet. — Endelig må jeg nævne, at også haven er blevet udvidet. Man truede med at bygge på strimmelen over til møllevejen, og for at hindre dette måtte vi købe jordstykket; det var dyrt, men haven har derved fået en smuk afrunding.

Efter at have givet nogle oplysninger om særlig iøjnefaldende begivenheder og forandringer på skolen i den sidste halve snes år, må jeg dvæle lidt udførligere ved det sidste skoleårs oplevelser.

Vinterskolens åbningsmøde holdtes den 8. november. Pastor Vang, Kirke-Søby, holdt et manende foredrag, „I smeltes diglen“, og jeg talte om den tyske præst Johannes Müller. — Vi begyndte med 37 elever, men efter jul havde vi 48, hvoraf

de 16 var håndværkere. De faste lærere var de samme som forrige år; som ekstra hjælper havde vi en ung lærer, Johs. Sigsgård, Brovst, og bygmester Jensen havde som assistent vor gamle elev Jens Kr. Jensen. Gymnastikken lededes af Thorvald Jensen, Oksbøl. Eleverne var flinke og lærvillige, så arbejdet gik sin jævne gang.

Med vanlig omhu havde konsulent Dinesen tilrettelagt nogle ture for vore landmænd, som derved fik lejlighed til at se en del gode fynske besætninger og nyde godt af fynboernes gæstfrihed. I november besøgte de forpagter Nørgård og gårdejer Malmoes, Vøjstrup. I december var de hos gårdejer L. Balle, Mullerødgård, og gdr. Claus Rasmussen, Snave. Efter nytår gik turen til „Ellerishave“, Voldtofte, og gårdejer N. P. Rasmussens enke, Flemløse. I februar så eleverne svineavlscetret hos gårdejer Bankes enke, Strandby, og besøgte konsulent Dinesen. Endelig er at nævne et besøg på „Grevegården“, Nr. Broby mark. Det er vemodigt at tænke på, at vor vært, Gdr. A. P. Andersen, ikke er mere. Nu har hans flinke og dygtige søn overtaget „Grevegården“, og så må vi rette vor tak for den gode modtagelse til ham, ligesom vi siger tak til vore øvrige værter.

Håndværkerne havde også deres faglige udflugter, og dér var bygmester Jensen den kyndige leder. Endvidere havde holdene ture til Frøbjerg, Hagenskov og Kærum kirke, og alle besøgte „Vestfyns hjemstavnsgård“. Musæumsturen til Odense fandt sted den 2. februar, og om aftenen så vi et fornujeligt stykke på Odense teater.

Ved vinterskolens slutning aflagde efternævnte håndværkere svendep prøve: Henry Christensen, Lorens Jørgensen, Svend Th. Jørgensen og Hartvig Sørensen. Alle fik deres arbejder „antaget med ros“. Her kan passende indskydes, at i forrige årsskrift var der sket en kedelig fejltagelse. Svend Ehlers aflagde også svendep prøve i foråret 1931. Jeg beder ham undskylde, at hans navn var gledet ud.

Som sædvanlig havde vi i vinterens løb besøg af en del fremmede talere og oplæsere, som vore elever nød godt af. Forfatterinden Helene Strange, som gæstede os i november, viste lysbilleder fra Finland, fortalte om Amerika og læste op. I december læste W. Sieverts op, og biskop Rud holdt foredrag ved vort julemøde. — Juletræet havde som sædvanlig samlet mange af højskoleforeningens medlemmer, og pastor Kelstrup

»Brødrene Østermanns huskors«.

holdt en god lille tale. Midt i januar holdt forfatteren Morten Korch foredrag om fynsk sprog og læste nogle af sine fornøjelige fynske historier. Ved vintermødet, som holdtes d. 31. januar, holdt pastor Kaj Jørgensen, Særslev, foredrag om Brorson, og pastor Ludvigsen, Åbenrå, som tidligere har været fængselspræst, fortalte gribende om fangernes liv. Sidst i februar holdt pastor N. P. Nielsen, Vedsted, foredrag, og i marts havde vi lysbilledforedrag af fhv. højskoleforstander Kr. Tårup, som gav os et indtryk af de krigshærgede egne.

I løbet af vinteren havde vi et par festligheder, som også bør mindes. Fastelavns søndag bød på musikalsk underholdning af Gunnar Nielsen og Frits Fynbo, hvorefter dansen gik med liv og lyst. Sidst på vinteren viste eleverne, hvad de havde drevet det til i gymnastiksalen, håndværkernes tegninger var fremlagt, og nogle flinke dilettanter spillede et svensk stykke: „Brødrene Østermanns huskors“. Det gjorde stor lykke. Elevernes pårørende var indbudt til at deltage i festen, og mange havde givet møde, så det blev en festlig afslutning på skoletiden.

I april havde vi 18 mand på kontrollkursus; 9 af vintereleverne var deltagere og klarede sig pænt.

Den 5. maj, Kristi himmelfartsdag, holdt vi åbningsmøde for sommerskolen. Det blev refereret udførligt i „Glamsbjerg avis“, som indleder med følgende ord: „På årets første rigtige forårsdag åbnede Køng højskole sine døre for det hold unge

piger, der i sommer skal sidde på skolebænken til berigelse for sjæl og sind. Det er et af de små lyspunkter under denne tids vanskelige økonomiske vilkår, at den hårdt trængte landbefolkning ikke har givet besværlighederne lov til helt at kvæle de åndelige værdier så lidt som håbet og troen på muligheden af en lystid forude. Derfor sender de vedblivende tilidsfuldt deres ungdom på vore højskoler i omtrent lige så stort omfang som tidligere, men måske stærkere nu end før ledsager de deres sønner og døtre med et glødende håb om, at højskoleopholdet må bidrage til at genskabe noget af den fredens ligevægt i de unges sind og troen på de værdier, der bærer fremad og opad, alt det, som vor forvildede tid søger at få til at vakle og styrte i grus.“

Lærer Meldgård talte med et kendt vers af Bjørnson som udgangspunkt:

Jeg vælger mig april!
 i den det gamle falder,
 i den det ny får fæste;
 det volder lidt rabalder, —
 dog fred er ej det bedste,
 men at man noget vil.

Han pegede på menneskelivets brydnings- og skæbnetimer ved at nævne eksempler fra historien, som førte tanken hen på vor tid, og sluttede med at udtale: Det er mit håb, at de unge, som nu sætter sig på skolebænk i årets herligste tid, må opleve nogle rige dage og måneder, der vil sætte sit præg på deres liv og hjælpe dem til at se lyset forude. — Mødets anden taler, rektor frøken Helga Lund, Odense, indledede med en tak for indbydelsen og tydede det som et godt tidens tegn, at „den sorte skole“ og højskolen kan mødes og række hinanden hånden til et arbejde, hvis mål — trods alt — dog er fælles: Ungdommens opdragelse og dygtiggørelse for livet. Derefter holdt rektoren et udmærket foredrag om den jyske lærerdat-ter Karen Jeppe, som har udført et beundringsværdigt rejsningsarbejde blandt de mishandlede armeniere.

Åbningsmødet blev en god indledning til sommerskolen. Vi havde knap så mange elever, som vi plejer at have, men en del vilde til gengæld blive i 5 måneder. I betragtning af de svære økonomiske tider var vi godt tilfredse med godt en snes elever, og da det var et flinkt og arbejdsvilligt hold, kom ar-

Besøg på Østrupgård.

bejdet snart godt i gang. — Lærerne var de samme som forrige år.

Vi havde som sædvanlig en del udflugter, hvoraf jeg kun skal omtale enkelte. Som nyt udflugtssted kan jeg nævne Østrupgård, en af landets ældste og mest interessante herregårde. Fru Ludvigsen viste os herlighederne, hvorefter vi nød kaffen i den gamle, romantiske have. På samme tur så vi den smukt istandsatte Vester Hæsingekirke under pastor Schiølers ledelse. — Under et besøg hos Olaf Andersen var vi på Pilebanken og frydede os over den storslåede udsigt over Fyns land. — Da vi var på den sædvanlige tur mod sydvest: Kærum-Hagenskov-Dreslette, havde vi nogle hyggelige timer på „Aldershvile“, hvor vi blev godt modtaget og beværtet af hr. og fru Lørup. Et par hyggelige aftener tilbragte vi hos maler Andersens, Glamsbjerg, og i præstegården hos pastor Kelstrups. Også Helnæs gæstede vi og følte os som hjemme hos Holger Hansens. — I forbindelse med Odenseturen fik vi en sejltur ad kanalen til Stige ø. Det var rart at komme fra byen og ud på vandet — selv om det kun var på Odense kanal, vi sejlede, da det var på en af de allervarmeste dage, vi gæstede Odense.

Årets elevmøde strakte sig for nogles vedkommende over 3 dage. Lørdag d. 25. juni mødte en del gamle elever for at overvære afløringen af mindestenen på lærer Vigers grav. —

Hans Vigens mindesten.

Efter at jeg havde mindedes Vigen og ønsket fred over graven, blev stenen afdækket. Redaktør Vigen takkede på familiens vegne for den smukke sten med den enkle indskrift. Man samledes derefter på højskolen, hvor formanden for Assensegnens husmandsforeninger, frugthandler Madsen, proprietær Fenger, husm. Hans Hansen, red. Vigen og flere talte og fremdrog minder om den afholdte lærer og konsulent. Fru Vigen takkede for den ære, der var vist hendes mand.

Søndag eftermiddag åbnedes elevmødet i højskolens gymnastiksal. Jeg hød velkommen og udtalte min glæde over, at så mange var mødt trods de dårlige tider. Derefter holdt jeg et foredrag om højskolemanden, præsten og skribenten Morten Pontoppidan. Endvidere talte Olaf Andersen ud fra et svensk digt „Guld og grønne skove“ om den sunde og den usunde indstilling overfor materielle og åndelige værdier.

Blandt gæsterne var skolens gode og gavmilde ven, skomagermester H. C. Larsen, København, som det er os en glæde at se og tale med. At nævne alle er uoverkommeligt. Flere gamle elever havde skrevet og beklaget, at de ikke kunde komme, men sendte hilsener, som blev læst op.

Om aftenen var der folkedans i salen, ledet af frk. Aaby, og friluftslæg i det grønne. I skumringen, efter at deltagerne

På toppen af Pilebanken.

havde lejret sig på plænen foran hovedbygningen, fremførte sommereleverne folkevisen om Ebbe Skammelsøn. I den smukke sommeraften lykkedes det ved enkle midler at genskabe den gamle vises ejendommeligt gribende stemning.

Mandag d. 27. juni foretog nuværende og tidligere elever, ialt 70, en udflugt til Tåsinge. I bil til Svendborg og til fods fra Vindeby over det skønne Troense og Valdemarsslot til Bregninge kirke. I kroens hyggelige have holdt vi hvil, spiste vor mad og drak kaffe. Her traf vi et par Køngelever, som var kommet fra Ærø for at være sammen med os. Det var Katrine Albertsen, styrer af „De gamles hjem“ i øens købing, elev på vort første pigehold, og redaktør Jensen, som har været elev og lærer her i Kierkegårds tid. I sit blad har han givet en fornøjelig skildring af udflugten, og jeg tillader mig at gengive slutningslinierne. De handler om den glimrende udsigt fra Bregninge kirketårn: „På bjælkerne der oppe står skrevet, hvad det er, vi ser i det fjerne. Dér ligger Als, dér ligger Ærø, Lolland-Falster, og dér foran os Svendborg og det halve Fynsland. — Da vi, som højskoleeleverne udtrykte sig, har set nok for 10-øren, vandrer vi ned, og nu går turen atter mod Vindeby. Vi når atter Fyns land. Bilerne entres: Farvel, farvel! Og tak for i dag! — Bilerne starter, og snart står vi ene tilbage — dog med taknemligheden i sindet for at have

Ved bysmedien.

tilbragt en god eftermiddag sammen med højskolefolk i Bregninge bakker.“

Lige efter elevmødet erfarede vi, at fru bygmester Jensen pludselig var kaldt bort, men om hendes død og jordefærd har E. Meldgård skrevet til årsskriftet.

I juli måned blev her arbejdet flittigt. Dog tog eleverne sig tid til at medvirke ved en fest på „Vestfyns hjemstavnsgård“. Blandt andet bød festen på et skuespil af Helene Strange: Ved bysmedien 1730. Det gav et godt indtryk af landsbylivet i gamle dage, og tilskuerne fulgte stærkt interesseret med.

30. juli sluttede det 3 måneders kursus med en sammenskomst af elevernes pårørende. Efter at jeg havde fortalt lidt om skolen, var der gymnastikopvisning, og håndarbejderne blev beset. Aftenen bød på underholdning i haven, og deltagerne lod til at være tilfredse med dagen og elevernes synlige udbytte af skoletiden.

Det var vemodigt at tage afsked med de elever, som ikke kunde fortsætte i august og september; de øvrige glædede vi os til at se efter en lille ferie. — De fleste af eleverne cyklede til deres hjem, selv om det lå nord for Limfjorden, ja, en

Folkedans i salen.

stevnsbo gjorde en afstikker derop, inden hun tog hjem. — Vi startede bilen, og med Olaf Andersen og fru Andersen som passagerer kørte vi op gennem Jylland. Om oplevelserne på den fælles sommerfærd har Olaf Andersen fortalt. Dog vil jeg tilføje, at vi besøgte fru Meldgårds forældre i Skive, hvor vi fik en hjertelig modtagelse. Efter at have turet rundt på egnen under fabrikant Pedersens ledelse kørte vi — efterladende Olaf Andersens i Salling — mod Lemvig, og vi var både ved Bovbjerg, Harboøre og Thyborøn. Så tog vi over til Thy, var i Vestervig kirke og ved Lodbjerg fyr og besøgte enkelte bekendte; men alle gamle elever på de kanter havde vi dog ikke — selv om lysten var der — tid til at besøge. Da vi gennem Hanherrederne kørte mod Skagen, var vi inde i Brovst og hilste på lærer Sigsgård. Efter en herlig dag ved Jyllands nordspids satte vi kursen hjemefter, men pladsen tillader mig ikke at fortælle om alle vore oplevelser.

Gensynsglæden var stor, da eleverne mødtes igen, og i de første dage blev mangan en ferieoplevelse drøftet. Snart var det hele dog i fuldt sving. I de to sidste måneder lægges her jo stærkt vægt på de praktiske fag, så særlig i køkken og sy-stue var der pres på. Foruden eleverne havde vi adskillige på korte kursus, men de to parter arbejdede godt sammen, og vi

havde indtryk af, at de var meget godt tilfreds med udbyttet.

I september og oktober havde vi kursus for vordende kontrolassistenter. I landbrugskandidat Slipsager har vi fundet en dygtig lærer, så prøven viste gode resultater.

Ved efterårsmødet først i oktober holdt højskoleforstander Anders Vedel et tankevækkende foredrag om Grundtvig som

Familien Meldgaard.

lærer for sine børn, og om aftenen læste først. Rasmus Nielsen, Særslev, sit skuespil „Følgesvenden“.

I september blev E. Meldgård kaldet til førstelærer i vort nabosogn Søllested, og den 12. oktober holdtes her afskedsfest for ham. Højskoleforeningen var indhyder og vilde hædre ham for hans arbejde i foreningens interesse. Hver plads ved de festligt dækkede kaffeborde i gymnastiksalen var optaget. Frk. Julie Durck bragte Meldgård foreningens tak og ønskede ham lykke til sin nye gærning. Som et udtryk for taknemligheden blandt foreningens medlemmer overrakte frk. Durck hædersgæsten et stueur og to sølvlysestager. — Jeg sagde derefter — på min families og egne vegne — Meldgård og hans

familie tak for de 5 år, vi har arbejdet sammen og boet under samme tag. Gentagne gange har Meldgård bedt mig om ikke at skrive om ham i årsskriftet, og så bør jeg vel heller ikke referere min tale. Om vort forhold til hinanden er det tilstrækkeligt at sige, at begge familier er glade for, at afstanden mellem os ikke er blevet større, end at vi let kan besøge hinanden, og Meldgård kan for afstandens skyld hjælpe os

Agnes Henriksen.

med timer på skolen. — Bygmester Jensen, pastor Kelstrup, Kamma Møller, husm. Hans Hansen og proprietær Laurids Andersen havde også ordet, og Meldgård takkede for festen, de venlige ord og de smukke gaver. — Ind mellem talerne blev der sunget, og Arvid Andersen og Gunnar Nielsen musicerede. Den helt igennem vellykkede fest sluttede med en svingom. Vi har i dette efterår foruden Meldgårds måttet se en anden, som vi næsten troede var groet fast her, drage andet steds hen. Det er vor trofaste hjælper i skole og hjem gennem næsten seks år Agnes Henriksen, som har opgivet lærerindegæringen og er rejst til Nyborg sygehus for at blive uddannet til sygeplejerske. Når et menneske vælger denne gerning, forstummer alle indvendinger. Vi, som har nydt godt af frøken Henriksens hjælpsomhed, kender hendes ven-

lige sind og ved, hvor opofrende hun er, tvivler ikke om, at hun vil få lykke til at øve en god gerning som sygeplejerske.

Den 18. oktober blev for mig en uforglemmelig festdag. Som før nævnt var det min 50 års fødselsdag, men var den gået stille af, skulde jeg ikke nævnt noget om den. Da jeg imidlertid blev næsten overvældet af gaver og hilsener, må jeg have lov til ad denne vej at takke alle dem, jeg ikke har fået sagt tak. Det vil føre for vidt at fortælle om dagens forløb og nævne alle dem, der viste mig opmærksomhed, men jeg kan dog ikke undlade at nævne, at højskoleforeningens styrelse overraskede mig med et besøg. Laurids Jensen, Glamsbjerg, var ordfører og overrakte mig på givernes vegne et prægtigt guldur med kæde. — Ja, jeg er glad og taknemlig for de mange gaver og hilsener og for de venlige ord og gode ønsker, der lød og kom frem i bladene. Vel synes jeg, at ordene var stærkere, end min ringe indsats fortjener, men jeg glæder mig over det vennesind, de er udsprunget af.

Min første årsberetning fra Køng højskole slutter jeg således: „Det er mit håb, at de bånd, der allerede binder os til Vestfyn, må blive stærkere, mens tiden går.“ Det samme håb nærer jeg ved udgangen af tiåret. Tak for det!

Olaf Skov.

September 1932.

På lærernes, min families og egne vegne:
Tak for det forløbne år! Glædelig jul og godt
nytår. Venlig hilsen fra os alle!

Olaf Skov.

INDHOLD

<i>Olaf Andersen</i> : Skolen i den grønne Dal ...	3
<i>Jørgen Jørgensen</i> : Højskolen.....	6
<i>Olaf Andersen</i> : Bjørnstjerne Bjørnson	17
<i>Einar Meldgaard</i> : Fru Bengta Jensen.....	18
<i>Søren Noe-Nygaard</i> : Roser og Tjørne.....	22
<i>Heinrich Dethlefsen</i> : Et Brev.....	23
<i>Olaf Andersen</i> : St. St. Blicher.....	35
<i>Olaf Andersen</i> : På Sommerfærd	36
<i>Helene Strange</i> : Danebod.....	42
<i>Kr. Hyldahl Kristensen</i> : Halvandet Aar paa Island	46
Nyt til og fra Køng-Elever	58
<i>Olaf Skov</i> : Køng Højskole 1922—32.....	63

KØNG HØJSKOLE,

Glamsbjerg St., Vestfyn.

Karleskole fra 3. November til 31. Marts. Haandværkerafdeling. Landbrugsfag. Kontrolkursus fra 6. Jan. til 31. Marts og fra 1. Sept. til 30. Oktober.

Pigeskole i 3 og 5 Maaneder fra 3. Maj. Husholdningsfag.

Korte Kursus i Husholdning og Haandgering afholdes i August og September. Understøttelse kan søges.

Skoleplan sendes, og Oplysninger om Understøttelse til Højskoleophold gives ved Henvendelse til Undertegnede.

Statsunderstøttelse til Vinterskolen søges inden 1. Juli, til Sommerskolen inden 1. Januar. Dog kan Ansøgninger, der indgives senest en Maaned før det paagældende Kursus' Begyndelse, ventes tagne i Betragtning, saafremt Midler haves. **Understøttelse af Elevforeningen** kan søges gennem Skolen.

Elevmødet 1933 afholdes Søndag den 25. Juni.

Stof til **Aarsskriftet** bedes sendt til Skolen inden 1. Oktober. „Nyt om gamle Elever“ kan sendes til Skolen eller til Repræsentanten for vedkommendes Hold.

Olaf Skov.
